This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

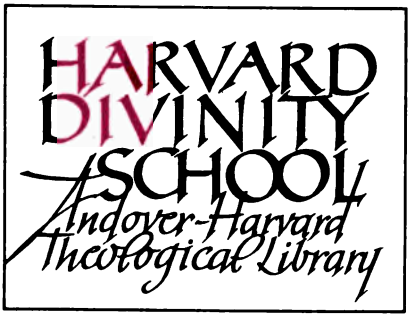
HARVARD
DIVINITY
SCHOOL
Andover-Harvard
Theological Library

TWEE DER EERSTE GESCHRIFTEN

VAN DEN

EERSTEN LEERAAR

DER

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK

IN

NEDERLAND.

DOOR

H. DE COCK.

KAMPEN,
G. PH. ZALSMAN.
1882.

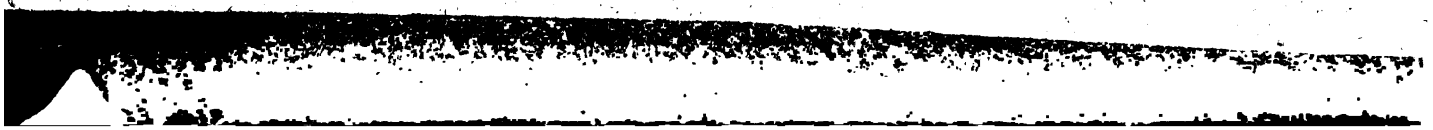

TWEE
DER EERSTE GESCHRIFTEN

VAN DEN

EERSTEN LEERAAR

DER

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK

IN

NEDERLAND.

DOOR

H. DE COCK.

KAMPEN,
G. PH. ZALSMAN.
1882.

BX
9474
.C6
1882

Toen ik den 9 Nov. j.l., bij gelegenheid der bevestiging van den zendeling-leeraar D. Huising, te Groningen was, sprak mijne moeder mij bij vernieuwing over eene nieuwe uitgave van de *Ernstige en hartelijke toespraak* en *Overeenstemming der geloovigen in Nederland* van mijn vader. Zij stelde mij tevens ter hand een woord door haar geschreven, dat als voorwoord moest dienen bij deze tweede uitgave.

Als oudste zoon van een ruim 78-jarige moeder zou ik wel niet anders kunnen dan aan haar verzoek voldoen. Haar verzoek, om het voor haar te bezorgen, moest mij wel eene wet zijn. 't Was mij echter meer dan dat.

De zoon te zijn van eene vrouw die met haar man, mijn vader, het begin der afscheiding doorleefd; den strijd dier dagen gedeeld; den smaad gewillig gedragen; de grootste opoffering en ontbering zich getroost heeft; die het zich zelfs een voorrecht en eere rekende en nog rekent om de zaak van Christus smaad en vervolging te verduren, en die nu, na bijna 50 jaren, het zich nog niet beklaagt, maar er haren God voor dankt, dat zij is verwaardigd geworden de echtgenoote te zijn geweest van een man, die zijne toekomst en de toekomst harer kinderen op het spel scheen te zetten om de aloude en nog niet verouderde gereformeerde leer in ons land te doen herleven, en die, na een leven van zooveel strijd en lijden als niet veler menschen deel is, op een zoo hoogen leeftijd, in het bezit van al hare vermogens, voor het eerst in haar leven eene poging wenscht aan te wenden om voor haar land en volk, en inzonderheid voor de jongere leden onzer kerk door de pers nuttig te zijn; de zoon te zijn, zeg ik, van deze vrouw en het voorrecht te genieten

deze mijne moeder behulpzaam te wezen om aan dit haar verlangen te voldoen, reken ik mij een onwaardeerbaar voorrecht en eere.

Gedachtig aan haar woord, bij het overreiken van haar voorwoord mij toegesproken: »Zorg, dat gij mij geene eere geeft; al de eer komt aan God alleen toe," mag ik voor dit oogenblik niet meer over haar zeggen. Evenwel kan ik niet nalaten het uittespreken: dat God mijn Vader het voorrecht had gegeven in mijne Moeder eene gade te bezitten, die, evenals hij, geene andere begeerte had dan om Gode getrouw te zijn en land en volk nuttig te wezen.

Politieke kansrekeningen waren bij beiden geheel vreemd. Slechts wenschten zij aan God getrouw en den menschen nuttig te zijn, de uitkomst overlatende aan Hem, die ook door geringe werktuigen groote dingen tot stand brengen kan.

O, hoe gaarne zou ik wenschen, dat allen, die in de kerkelijke beweging, en afscheiding van de jaren 1832 — 1834 belang stellen, mijne Moeder eens konden hooren spreken met de naiviteit, beminnelijke eenvoudigheid die haar eigen is, over den strijd en het lijden van die dagen. De hardnekkigste tegenstander der kerkelijke afscheiding zou dan wel genoodzaakt worden om te erkennen dat mijne Ouders zich niets anders bewust waren, dan dat zij in den door God hun aangewezen weg het heil zochten van de kerk en van hunne medemenschen in 't algemeen.

De betuiging, meermalen door mij uit haar mond gehoord: »O Helenius, hoe heeft God de eenvoudige poging van uw Vader toch niet gezegend en tot op dezen dag bevestigd, ja, wij mogen God wel danken dat Hij uw Vader daartoe verwaardigd heeft, om naar zijn geweten te handelen," was

mij vroeger en is mij ook nu nog een krachtig bewijs dat, waarvan dan ook mijne Ouders te verdenken of te beschuldigen mogen zijn, geene verdenking of beschuldiging ongegronder kan wezen, dan dat iets anders dan liefde tot de eere Gods en het heil van medezondaren mijn Vader heeft doen spreken en handelen.

Na het voorwoord van mijne geliefde Moeder heb ik verder niets te zeggen, dan dat ik in dezen herdruk geene andere veranderingen heb gebracht dan alleen de spelling, en dat op haar verlangen binnen korten tijd een goedkoope uitgave van HENDRIK DE COCK, *Eerste Afgescheiden Predikant, in Nederland, Beschouwd in leven en werkzaamheid*, volgen zal.

Alleen maak ik nog de opmerking dat de titel van dezen herdruk niet geheel juist genoemd kan worden, dewijl de brieven niet door Vader geschreven maar slechts uitgegeven zijn. Ik wist echter geen beteren te vinden, indien ik niet een al te langen titel nemen wilde. En hiermede zij deze hernieuwde uitgave den zegen des Heeren bevolen.

KAMPEN,
November 1881.

H. DE COCK.

GRONINGEN, den 13 October 1881. *)

Voor eenigen tijd gaf ik aan mijn Schoonzoon Ds. S. Sijpkens te Delfzijl de werken cadeau, die ik nog van mijn eersten man Domenie Cock had. Toen las ik de tien brieven die ons in 1833 en 1834 uit iedere provincie gestuurd waren van de geloovigen, die met Domenie in de leer vereenigd waren. Domenie liet er deze tien van drukken, om de wereld er door te overtuigen dat al de geloovigen door één Geest geleid worden en in de hoofdzaak allen instemmen met de Gereformeerde leer die naar de godzaligheid leidt.

Bij die werkjes was ook: *de Ernstige en Hartelijke toespraak aan mijne landgenooten*, door mijn man, Domenie Cock het eerste opgesteld, maar dit zag niet eerst het licht. De Dordtsche leerregels waren het eerste boekje dat door Dom. uitgegeven is. Ik las met opgewektheid de *Brieven* als ook de *Hartelijke Toespraak* en dacht daarbij dat het aankomende geslacht van de eerste beginselen geheel onkundig was. En toen juist las ik in de *Bazuin* eene opwekking om den dag der Afscheiding, niet

---

*) Den 13 October 1834 was de dag waarop mijn Vader aan den Kerkeraad van Ulrum verklaarde zich af te scheiden van het Hervormd Kerkgenootschap.

Den volgenden dag werd de acte van afscheiding geteekend door den Kerkeraad, en een groot deel van de gemeente.

*) Mijne Moeder vergist zich hier in den tijd van vervaardiging. Reeds was Vader met het schrijven begonnen, toen hij de Boekzaal van Juni 1832 ontving. Zie bladz. 30, 't was dus nog voor het jaar 1833.

alleen wanneer er een halve eeuw verloopen was, te gedenken, maar dat die ook alle jaar wel herdacht mocht worden, waarmede mijn gemoed ten volle instemde. Want mogen wij dat recht inzien, dan mogen wij wel uitroepen: »de Heere heeft groote dingen door de afscheiding aan ons bewezen." En ik gevoelde mij er toe opgewekt om de geringe beginselen die tot de Afscheiding geleid hebben op nieuw het licht te doen zien, opdat het aankomend geslacht er mee bekend mag worden, als mijn Zoon Docent de Cock en mijn Kleinzoon Noordtzij er mee instemmen.

In 't jaar 1816 heeft de Synode vrijheid van godsdienst gegeven. Toen mocht ieder spreken en schrijven naar zijn welgevallen. Professor de Groot, een academievriend van mijn man, zeide in een van zijne geschriften: *Onze Dordtsche leerregelen zijn en blijven afgeschaft.* Hij bleef er professor om, maar Dom. Cock werd om het handhaven van de gereformeerde leer afgezet.

De afscheiding heeft geringe beginselen gehad. Als de studenten in de godgeleerdheid studeeren wilden dan moesten zij eerst hun lidmaatschap afleggen. *) Toen heeft Domenie het voorrecht gehad om bij een vroom Catechiseermeester zijn lidmaatschap te leeren. En omdat die wist, dat hij in de godgeleerdheid zou studeeren, had die hem vooral gewaarschuwd voor de remonstrantsche leer en hem grondig het historisch geloof ingeprent. Toen Dom. toen aan de academie te Groningen kwam ondervond hij ook al spoedig, dat er groot verschil bestond omtrent de waarheid die naar de godzaligheid leidt. De een leerde hem zoo, en een ander zoo, en de derde en vierde zoo.

*) Deze echt Groninger uitdrukking beteekent: belijdenis des geloofs afleggen.

Dit bracht hem op de knieën voor den Heere, dat de Heere hem mocht leeren wat waarheid was, opdat wanneer hij eenmaal in de gemeente mocht geplaatst worden, dat hij dan ook zou kunnen zeggen, overeenkomstig Gods woord, wat waarheid was.

En dat gebed is verhoord geworden, zoodat gij uit de *Hartelijke toespraak* aan mijne landgenooten kunt zien, hoe de Heere hem er voor toebereid heeft.

Wat de Heere voor een kleine 50 jaar aan zijn uitgeleide gemeente heeft willen bewijzen, dat wij dat toch niet mogen vergeten. Liefde daarvoor doet mij de pen eens opvatten om het voor het nageslacht nog eens in herinnering te brengen, hoe gering de beginselen van de afscheiding zijn geweest. De Heere heeft haar willen gebruiken, dat er velen de oogen geopend zijn, dat de hedendaagsche leer, die er van de meeste kansels verkondigd werd, niet de eenige leer was waardoor wij zalig kunnen worden, want onze gereformeerde leer leert ons:

Weergeboren moet men worden
Anders men verloren gaat,
Want deez' vastgestelde orde
Is besloten in Gods raad.

En wat is het historisch geloof in den tijd van de afscheiding niet te zoek geraakt! Dat is zoo grootelijks te betreuren. En daar mijne jaren niet vele meer kunnen zijn, daar ik al 78 bereikt heb, dacht ik, toen ik de opwekking van Domenie Pilon uit de Bazuin zag om het halve eeuwfeest te vieren, deze uitgave maar niet zoolang uit te stellen, want de jongen kunnen sterven maar de ouden moeten sterven.

Onze harten zijn arglistig, meer dan eenig ding, doch ik weet niet beter of ik heb de pen opgevat uit liefde voor de

zaak, of Gods Koninkrijk er nog door bevorderd mocht worden.

Want wat baat het een mensch al gewon hij de geheele wereld en hij moest schade lijden aan zijne ziel.

Dat de Heere dit geringe middel van dezen herdruk nog moge dienstbaar maken voor een zondig land en volk is mijn wensch en bede en noem mij

F. H. VENEMA,
vroeger weduwe van
H. DE COCK
en nu al 27 jaar weduwe van
H. G. POELMAN.

ERNSTIGE EN HARTELIJKE

TOESPRAAK

AAN

MIJNE LANDGENOOTEN

IN DEZE ZORGVOLLE EN DROEVIGE DAGEN
VOORAL MET BETREKKING HUNNER EEUWIGE BELANGEN

DOOR

H. DE COCK,
Gereformeerd Leeraar te ULRUM.

VEENDAM bij T. E. MULDER, 1834.

Deze ernstige en hartelijke toespraak is het eerst door mij vervaardigd, maar ziet eerst nu door Gods voorzienigheid het licht en de Heer geve tot zegen voor land en volk! De diepte des voortgaanden verderfs en de last bij Ezech. 33:1—11 drong mij; men leze hier ook Jes. 62:1—6.

Jes. 58 : 1. Roept uit de keel en houdt niet in, verheft uwe stem als een bazuin, en verkondigt mijn volk zijne overtreding en den huize Jakobs zijne zonden.

Gedenk den smaad, dien elk van uwe knechten lijdt,
Waarmeê elk machtig volk mijn bang gemoed doorsnijdt;
Den smaad, o Heer! waarmeê uw' haters ons beladen,
Waarmede zij den gang van uw' Gezalfden smaden.
Gij immers wilt of zult nooit hunne hoop beschamen.
Den Heer zij eeuwig lof, en elk zegg' Amen, Amen!

Psalm 89 vs. 20.

ERNSTIGE EN HARTELIJKE

TOESPRAAK,

AAN MIJNE LANDGENOOTEN, IN DEZE ZORGVOLLE EN DROEVIGE DAGEN, VOORAL MET BETREKKING HUNNER EEUWIGE BELANGEN

DOOR

H. DE COCK,

Gereformeerd Leeraar te Ulrum.

Gij wachters op Sion waakt! gij die slaapt staat op uit den dooden! gij die flauwmoedig zijt grijpt eenen moed, en laat uw oog gevestigd zijn op den Heer der Heeren, die, al zijn de dwaalgeesten vele, van allerlei aard en slag, en al zijn de vijanden talloos, echter machtiger is dan die allen, omdat Hij alle macht ontvangen heeft in hemel en op aarde; Matth. 28 : 17. Of is het geen tijd om te waken, en uit den slaap te ontwaken? O landgenooten! nu de Heer zoo met sprekende daden zegt, als het ware: »Ik zal tot mijn plaats gaan en zien wat zij doen zullen," en dat reeds zoo vele jaren gezegd heeft?

Het is toch niet van heden of gisteren, maar gedurende eene lange reeks van jaren, dat Nederland ontzaglijk door de hand des Heeren geteisterd, en dat zijn verborgen zegen van ons geweken is, zoodat onze handen uitdrogen, onze beenderen verrotten. En van waar? waarom die oordeelen? omdat de zonden wonden maken, omdat de dienst van God, die eenig en alleen naar zijn woord als de eenige en eeu-

wige regel ingericht moet wezen, onder ons zoo verbasterd en vervallen is. Och of wij oogen slechts hadden, om te zien, harten, om op te merken, en tranen, om ons verderf en onzen val te beweenen! Dat bederf is niet van heden of gisteren; maar sedert het begin der voorgaande eeuw, Gel. Landgenooten, hebben daarover de getrouwen en waarlijk verlichten hunne stemmen reeds laten hooren. Een Roël en zijn aanhangers hebben toen reeds gezocht de grondwaarheden te ondermijnen, schoon toen vooral, naar des Heeren voorzegging op eene bedekte en zeer listige wijze, maar hun aanhang vermeerderde, en op zulk eene wijze, onder schoone titels en opschriften, is men toen meestal te werk gegaan omdat ook toen de wetten nog werden ontzien en gehandhaafd en de kerkelijke tucht geoefend. De vruchten des verderfs intusschen, heeft mijns inziens die eeuw al gezien, en wij vooral, het nakroost onzer half verbasterde vaderen, hebben die vruchten geproefd en gesmaakt, en ondervonden hoe bitter die waren, en welke weeën die veroorzaakten.

Of was het geen waardige vrucht van zulk een boom, dat onze vaderen het gebod van God vergaten. »Geeft eere, dien gij eere, vreeze, dien ge vreeze schuldig zijt: weest den machten, die God over u gesteld heeft, onderdanig." Dat zij daarrentegen meenden dat het beter was, de een met betere, de ander met slechtere oogmerken, om de machten over hen gesteld te verwerpen, en zelve de teugels des gebieds in handen te nemen? O Die menschelijke wijsheid, zoo lijnrecht strijdig met Gods wijsheid, is hun en ons duur te staan gekomen. Want welke rampen, jammeren en onheilen zijn daaruit niet voortgekomen? welke schatten zijn daardoor en daaronder voor ons niet verloren? En o! 't geen boven alles te betreuren is, verloren gegaan is daaronder ook groo-

tendeels het Palladium of de grondzuil van onzen staat, de waarachtige dienst des Heeren, daar van toen aan in ons vaderland de deur is geopend voor allerlei dwaling, daar er van toen af aan altijd gezocht is naar een middelweg, om natuur en genade te vereenigen, om alle godsdiensten, ja om licht en duisternis te vereenigen, terwijl er toch, gelijk Lactantius, reeds leerde, *geen wettige Godsdienst is, dan die met de waarheid vereenigd is.* De Gereformeerde Godsdienst was van toen af aan, niet meer de Godsdienst van den Staat; men begon het van lieverlede meer en meer dwaasheid te rekenen, gelijk men het nu ook algemeen doet, dat juist de gereformeerde of ware dienst van God, de heerschende moest wezen. Dat woord van den ouden Godvruchtigen Prins Willem I, naast God onze eerste verlosser, scheen toen velen, en ook nu verre de meesten een dwaasheid! *dat ons land zonder de Gereformeerde Godsdienst geen dag bestaan kan.* Maar o mijne geliefde landgenooten! laat ons de ondervinding thans raadplegen, en ons daardoor laten wijs maken. Wanneer was het beter gesteld, toen of nu? Wanneer Gods oordeelen menigvuldiger toen of nu? Wanneer Gods verborgen zegen meerder, onze zeden zuiverder, onkuischheid, oneerlijkheid, uitspatting en godloosheid zeldzamer, toen of nu? O! zal het een land goed gaan, dan moet God de opperste zijn, de Heer der heerlijkheid moet heer zijn in een land, zal zijn zegen daar wonen. Dan moet de Koning, Hem den Heer erkennen als den oppersten Koning in alles. Dan moet deze zorgen, dat ook zijne onderdanen hem als zoodanig kennen en eerbiedigen, en alles handhaven en bevorderen wat daartoe dienstig kan zijn, en tegenstaan, wat dit verhinderen kan. Dat deden onze Vaderen; de ziel van Gods dienst was de ziel van den Staat, waaruit alles uitging, en

waartoe alles wederkeerde. Onze wetten waren gegrond op de eeuwig onverandelijke wet van Jehovah. Het eerste en grootste gebod: de eer en de dienst van den Heer, was de eerste wet onzer vaderen, die krachtig werd gehandhaafd, en tot welke handhaving de burgerlijke en militaire machten beide, bij eede verbonden waren. Het overspel werd door de wetten, en het misbruiken van Gods naam door eene jaarlijks herhaalde bestraffing en waarschuwing van hoogerhand beteugeld, waarop in Schotland zelfs voormaals geldboete stond. De overige wetten ook waren ingericht over 't algemeen, naar den inhoud van de geboden der tweede tafel, zeker niet volmaakt in alles, maar toch wat de hoofdzaak aanging, beantwoordende aan het oogmerk, den dienst van God en het heil en den welvaart des volks nl. Maar nu helaas zijn, nadat onze Vaderen, mijns inziens door het verderf van leer en zeden, de een met eerlijker, de ander met onedeler bedoelingen zich Gods wet onttrokken hebben: »Geef eere, dien gij eere, vreeze dien gij vreeze schuldig zijt; zijt den machten, die God over u gesteld heeft, onderdanig;" nu helaas! zeg ik, zijn voor ons niet alleen vele schatten verloren gegaan, en vele voorrechten; maar 't geen meerder is, sedert dien tijd hebben onze wetten, die naar Gods geboden over 't algemeen ingericht waren, plaats gemaakt voor vreemde; eenvoudige over het algemeen voor omslachtige, ingewikkelde en lastige wetten; in één woord, de wijsheid Gods heeft plaats gemaakt in dezen voor de wijsheid dezer wereld. En 't geen het voornaamste nog is, ditzelfde is het geval ten aanzien van den zuiveren dienst van God, het Palladium van den Staat, waardoor wij alleen voortdurend bestaan kunnen, gelijk zulks zoo krachtig als moedig is aangetoond en aangewezen door den Edelen Baron van Zuylen Nijeveld, aan wien geheel ons

Vaderland ten duurste verplicht is. — Och dat zijn woord gehoord, zijn raad gevolgd werd als de eenige redding! Men klaagt over ongeloof en lichtzinnigheid, en zulks niet alleen die getrouwen, die oogen hebben om te zien, maar ook zelfs de Farizeërs onzer dagen, wier hoofdwet het is, *doet dat en gij zult leven*, maar die anders de gelijkvormigheid dezer wereld niet eens afkeuren, en die, de mugge uitzuigende, den kemel wel kunnen doorzwelgen. En waarlijk, die niet geheel blind is, of liever, die zijne oogen niet sluiten wil voor het licht, die kan niet anders als het veelvuldig bederf erkennen en bij vergelijking ons verbasterde zonen noemen van een waardig, edel en godvruchtig voorgeslacht. Het is waar men roemt ons heden in het aangezicht als waardige zonen van waardige Vaders, en zeker, vergeleken bij andere volken van Europa, schijnt er bij ons ook nog *iets* van voorvaderlijke deugden te zijn overgebleven, waardoor wij ook nog voor dien tuimelgeest van Europa, althans voor het uitbarsten daarvan bewaard zijn gebleven, gedachtig nog, als 't ware aan de schade en de schande onzer Vaderen, schoon vele loszinnigen onder ons ook daarvan niet afkeerig schenen. Maar is niet over het geheel, in plaats van de zedigheid en kuischheid onzer Vaderen, thans het zedenbederf heerschend, en ontucht, hoererij en overspel doorgedrongen tot allerlei standen en rangen, zoodat eerlang de hoerekinderen, 't geen God nog verhoede! het land dreigen te verarmen en te overstroomen? Ziet men in plaats van de nederigheid onzer voorvaderen, de hoogmoed niet zoodanig heerschen, dat in kleeding als 't ware alle stand en rang vermengd is, en de dienstmaagd soms wedijvert met de juffrouw, de handwerksman en de burger, met de heeren en grooten van den lande? Ziet men daardoor niet veler neringen en banteeringen kwijnen en ver-

loopen, die het dan wijten aan de slechtheid der tijden? Niet beter ook is het gesteld met het misbruik van Gods naam; met het ontheiligen van den Sabbat; met den aan ouders, overheden, heeren en vrouwen verschuldigden eerbied en gehoorzaamheid; met heerschende liefdeloosheid, haat, nijd en wraakgierigheid; met uitbrekende ontucht en onkuischheid; met gierigheid, list en bedrog; met laster en achterklap, en vele andere overtredingen van Gods geboden, die algemeen overtreden worden, gelijk onze vaderen, schoon niet alle, algemeen echter die hielden, door het ontzag der goeden, en door de uitoefening der kerkelijke tucht ingeteugeld en in toom gehouden. En terwijl zij, in bange dagen de openlijke en ijdele vermakelijkheden nalieten, en in openlijke bedestonden den Heer hunnen God aanriepen, zoo hoort men thans, o gruwel! niet weinigen den toorn van God, alsof hij te traag ware, over zich inroepen, en het *God verdoeme mij*, als eene kleinigheid, velen zichzelven toewenschen. Het is waar, men hoort nog somtijds, in openlijk uitgegevene en uitgesprokene leerredenen, tegen die zonden ijveren, maar helaas! hoe flauw dikwijls, en hoe zeldzaam dan nog de ware oorzaak aangewezen, om die pestbron te stoppen? Is het niet veelal, ja algemeen mag ik zeggen, *laat dat na, en doet dat, zoo zult gij leven;* zonder den mensch zichzelven in de hoegrootheid van zijne zonden en ellenden te vertoonen, en henen te wijzen naar dien Heer, bij wien kracht is alleen tegen de zonde; en die zelve zijnen discipelen toeroept: »*Zonder mij kunt gij niets doen?*" Waar vindt men in de leerredenen dezer eeuw bijna den mensch voorgesteld, zooals hij zichzelven moet kennen, als *dood in zonden en een slaaf der zonden*, en den Heere Jezus in zijne heerlijkheid zooals de zondaar Hem noodig

heeft, niet alleen in de verzoening zijner zonden, in de volbrenging der geheele wet, maar ook om hem zulks toe te passen, om hem daartoe te leiden, en in hem te werken het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen. — Men sprak bij het eerste opkomen van den tegenwoordigen vorm onzer leerredenen als onschadelijk, gelijk ieder uiterlijk kleed, hetgeen ook alleszins waar is, men leze slechts de leerredenen van den welsprekenden geloofsheld Fr. H. Krummacher, maar waarom vertoornen zich dan thans, in het omgekeerde geval de meesten, gelijk ieder die uit overtuiging des harten zich daartoe gedrongen gevoelt, ondervindt ten overvloede, wanneer het slechts om het kleed en niet om het lichaam te doen ware? Maar och, ook hier is het hetzelfde, hetgeen zeker geloofsheld van Duitschland getuigt: men hoort zich dat kruist hem, niet alleen in gezelschappen, bij drinkgelagen, en in herbergen, maar ook schier overal van de predikstoelen, hier luider daar zachter tegenklinken; en de wet der werken waardoor toch niemand gerechtvaardigd kan worden daartegen overstellen: *doet dat en gij zult leven, laat de zonde na en legt u toe op deugd, en neemt den Heere Jezus aan door het geloof.* Dat is de algemeene kreet, waarmede de blinde den blinde leidt, zoodat zij beiden in de gracht vallen, en meenende het leven in hun eigen hand te vinden, den Heere Jezus en zijn kruis verlaten. En ach! wie is er, die oogen heeft om te zien en ooren om te hooren, die zijne ziel niet moet kwellen, wanneer hij op zulk eene wijze zoo velen ziet verleiden, naar hun eeuwig verderf voeren, en land en volk verloren gaan, door het verlaten van den waarachtigen dienst des Heeren? Wanneer hij ziet dat leeraren en gemeenten, alsof zij nog niet ver genoeg waren afgeweken, en de jongelingschap die zich tot

het leeraarsambt bereidt, openlijk door de meest gelezene tijdschriften tot het ongeloof als met de hand geleid, daarin gesterkt, en voortgeduwd worden? Althans zoo was het mij, toen ik in eenen vorigen herfst tegelijktijdig in de Letteroefening, in de Boekzaal en de Godgeleerde bijdragen, daartoe betrekkelijke en daartoe strekkende stukken aantrof. Wat ik hiertoe betrekkelijk las in de Letteroefening is mij niet duidelijk genoeg meer voor den geest, maar denkelijk was het: de recensie van de geloofsleer van den geloofsheld den W.Ew. Heer Molenaar, waar de Remonstrantsche recensent na verscheidene vinnige, schoon bedekte uitvallen tegen de gereformeerde leer, en tegen de gereformeerden verklaart dat wat de Remonstranten aangaat, zij wel niet in menigte van uiterlijke belijders zijn aangenomen, maar dat, wat de geest aangaat, schier het geheel Gereformeerde kerkgenootschap tot hen is overgekomen. Niemand heeft dit woord, zooveel ik weet, hem ten kwade geduid, of hem wederlegd; niemand der leeraren of professoren heeft daartegen zijne landgenooten, of de jongelingschap gewaarschuwd, daarom neme dan mij ook niemand het kwalijk, wanneer ik, door liefde en belangstelling gedrongen, leeraren en gemeenten voor het Gereformeerde Remonstrantismus waarschuw, waarmede men eeuwig moet omkomen, en zulks niet durf nalaten, naar dat woord van God bij Ezechiël Hoofdst. 33 : 1—12 maar voornamelijk het 8ste en 9de vers: *Als ik tot den Goddelooze zegge, O Goddelooze, gij zult den dood sterven, en gij spreekt niet, om den goddelooze van zijnen weg af te manen, die goddelooze zal in zijne ongerechtigheid sterven, maar zijn bloed zal ik van uwe hand eischen. Maar als gij den goddelooze van zijnen weg afmaant, dat hij zich van dien bekeere, en hij zich van zijnen weg niet bekeert,*

zoo zal hij in zijne ongerechtigheid sterven, maar gij hebt uwe ziel bevrijd." In datzelfde tijdschrift las ik toen ook eene vergelijking van den uitnemend scherpzinnigen, geleerden en Godvreezenden geloofsheld Calvijn, hervormer in Geneve, in de 16de eeuw, en van Castellio een tegenstander van de waarheid, een verderver des geloofs, eene pest der kerk, en zag den eersten beschuldigd en aangeklaagd, den laatsten geprezen en verheven. En onder die en dergelijke stukken, die ook in dat tijdschrift niet weinigen voorkomen, wordt het vergift den onbedachtzamen en onkundigen, toegediend en ingegeven. O, een ieder wachte zich voor schade, het geldt hier onze eeuwige en onsterfelijke zielen. Het is niet voor allen veilig, alles te hooren en te lezen, men kan al dikwijls verstrikt wezen eer men het zelfs gewaar wordt, want valsche leer komt doorgaans zeer overeen met ons vernuft, en geeft doorgaans ruimte aan het vleesch en onze begeerlijkheden. Gods woord is veilig en roept ons toe: *Beproeft de geesten, of zij uit God zijn.* Rechtstreeks tot het ongeloof leidende, was ook die droom, in de Boekzaal, die ik gelijktijdig bijna in handen kreeg, voorstellende nl. een' Engel, tot wien alle Godsdienstige gezindheden zich konden vervoegen om hare belangen voor te dragen, en tot wien zich ook allen vervoegden, Roomschen, Mennisten, Lutherschen, Gereformeerden enz. deze om dit, een ander om iets anders uit den bijbel uitgedelgd en uitgewischt te hebben, zoodat het bleek, dat allen van de waarheid nog verstoken waren en dus op bijpaden omdoolden, of dat de erkentenis der waarheid onverschillig was. Maar erger nog dan deze beiden, was het ontwerp van Godsdienstleer, voorgesteld in de Theologische Bijdragen, die wel te recht met den naam van Neologische Bijdragen bestempeld mochten worden. Daar was het:

Onze Heeren Professoren zijn schoon al vrij wat goed, echter nog niet verlicht, liberaal of vrijzinnig genoeg; daarom stelt dan de geleerde verkeerder van Gods woord dáár, voor Professoren en voor jonge Godgeleerden een volmaakter voorbeeld van een Godgeleerd samenstel in brieven voor, 't welk geschoeid op de leest van eenen Duitschen Neologist, alle gronden van Godsdienst indien het gevolgd werd, openlijk zou vernietigen en omverstooten.

De grondslagen van zijn gebouw zijn: 1o. *Het Oude Testament is, om de Christelijke leer te kennen, nutteloos; die kennis moet alleen uit het Nieuwe Testament gehaald worden.* Rechtstreeks tegen het gevoelen van alle Gereformeerden, die in de 4de en 5de van de geloofsartikelen zeggen: »Wij bevatten de H. Schriftuur in twee boeken, des Ouden en des N. Testaments, en *alle* deze boeken ontvangen wij voor heilig en kanonijk om ons geloof naar dezelve te reguleeren, *daarop* te gronden en *daarmede* te bevestigen." Rechtstreeks ook tegen de handelwijze van alle Reformatoren, die allerlei vijanden van God zoowel uit het Oude als uit het N. T. bestreden en overwonnen hebben, en zeker, God heeft dat grootste gedeelte der H. Schrift niet slechts voor de Joden, maar blijvend voor zijne kerk gegeven, en 't geen eenmaal waarheid was, blijft waarheid, met uitzondering n. l. van de schaduwen, die in den Heere Jezus Christus hare vervulling gezien en bekomen hebben, en van de ceremoniële wetten, die door Jezus komst zijn afgeschaft. De andere Pilaar, waarop het gebouw moest rusten, was: *Dat is slechts noodzakelijk te gelooven, waarin alle Christenen met elkander overeenkomen, het andere is minder noodzakelijk.* Maar wie zal dan den grenspaal des ongeloofs aanwijzen, wat leerstuk zal volgens dien grondregel vast zijn? Ja, is dat niet even zooveel

alsof men zegt: het is den Heer onzen God hetzelfde, wat wij van Hem gelooven of gevoelen? Niets toch is zoo dwaas of ongerijmds, of zoo rechtstreeks tegen Gods woord inloopende, of het is door dezen of genen dwaalgeest, door deze of gene ketterpartij wel beweerd en staande gehouden, en geene waarheid zoo vast, of zij is wel dikwijls en menigvuldiglijk tegengesproken, ja het waarachtig Christelijk geloof strijdt zelfs zoozeer tegen het verkeerde menschelijk vernuft, dat het niet anders kan als door de natuur tegengesproken worden, hoe duidelijk Gods Woord ook spreke; want *de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn: de natuurlijke mensch onderwerpt zich de wet Gods niet, het kan ook niet:* 1 Cor. 2 : 14 en Rom. 8 : 7. Zoodat het vooral heden ten dage in den mond des geloovigen Christens waarheid is in nadruk, het geeneens de groote Harmannus Witz zeide: »Ik behoor tot die secte, die overal tegengesproken wordt." Omdat de natuur niet anders kan, dan het geloof tegenspreken. Op zulke grondslagen nu, trekt die geleerde verkeerder en verachter van Gods woord, vervolgens het gebouw van Godgeleerdheid op, hetwelk hij der wereld, maar in de eerste plaats den Godgeleerden Professoren, de Godgeleerden studenten en eindelijk den predikanten wil aanprijzen, om daardoor tegelijk velen te verleiden, en nu gaat hij dan vervolgens, op het voetspoor van zijnen Duitschen Neologischen voorganger, dien hij in het laatst nog noemt, nl. Steinbarth voort, om op die verrotte grondzuilen een gebouw op te timmeren, 't welk voor het ongeoefend oog nog al iets schijnt, gelijk klatergoud naar goud gelijkt, maar 't welk inderdaad, voor den geoefenden kenner, ook niets meer is, dan schijnschoon en 't welk als hooi en stoppelen tot verbranding slechts overblijft, en eenmaal vreeselijk zal

instorten. Eenigheid des geloofs, daarvoor komt hij ten slotte uit, wordt door zijn systema niet bevorderd, maar dat is in zijn oog ook niet meer noodig; de gemeente van Jeruzalem is ons alzoo geen voorbeeld meer die één hart en ééne ziel was. Het woord van den Heiligen Paulus geen waarheid dat der Christenen geloof één is. O Jongelingen die gij u toewijdt aan de edelste, schoonste en heilrijkste betrekking, wacht u voor zulk eene verderfelijke leer, voor zulke gevaarlijke grondbeginselen, waardoor gij inplaats van leiders verleiders der gemeente, in plaats van Herders, grijpende wolven wordt. O Professoren der H. Godgeleerdheid, neemt het mij niet kwalijk, dat ik het wage om UEds Hooggeleerde en Hoogeerwaarde Heeren hetzelfde te bidden, ten aanzien der jongelingschap, die u is toevertrouwd. Hoort toch, bid ik u (mijne bede spruit, dat betuig ik voor God uit zuivere belangstelling in het heil van land en volk, en uit liefde voor de waarheid) naar zulke, met den tooi der geleerdheid versierde verleiders niet. Zoekt gelijk de groote Witz, van uwe discipelen niet discipelen der menschen, maar discipelen des Heeren te maken. Geeft gij toch vooral geen aanleiding, want gij zult het eenmaal voor den alwetenden God moeten verantwoorden, dat uwe discipelen vervreemd van de Gereformeerde leer, met eedbreking hun werk moeten beginnen, en in plaats van de kudde des Heeren te weiden, die op de wijze der Farizëers villen. Dat bid ik ook u mijne Medeleeraren dat gij u niet door allerlei wind van leering laat beroeren en heen en weder slingeren, maar dat gij u houdende aan de ware Gereformeerde leer, die gij bezworen hebt, zulke verdervende grondbeginselen toetst en onderzoekt aan Gods woord en onze formulieren van eenheid, welke helaas in onze dagen door leeraren en gemeenten te

weinig gekend, begrepen en betracht worden, en dat gij die gronden van ongeloof verwerpen en bestrijden moogt, ter versterking der dierbare kudde des Heeren, die ons gezamelijk is toevertrouwd. —

In datzelfde heden ten dage zooveel, vooral onder den leeraarsstand gelezene tijdschrift 't welk van lieverlede deszelfs verkeerde geest meer duidelijk openbaart en aan den dag brengt, zag ik met verbazing onder de aanprijzing van een werk van den Duitschen Plank, eene menigte verkeerde voorstellingen om te misleiden en oude en nieuwere ketters voorgesproken, en tot eerlijke en deftige mannen verheven. Daar was het alsof onze vaderen zoo dwaas geweest waren om de formulieren van eenheid te maken in de meening, dat zij daardoor allen tot één geloof dringen konden, maar wat Gereformeerde of Luthersche, die oogen had om te zien, heeft ooit dat beweerd of gemeend zelfs? Neen, die formulieren hebben zij gemaakt, om daardoor zich te verantwoorden tegen hunne vijanden voor het oog der geheele wereld, die hen lasterden, gelijk ook nu nog de wereld de oprechten doet, alsof zij leeringen leerden, die geheel dwaas, en vreemd van Gods woord waren.

Die formulieren hebben zij gemaakt ook, om de dwaalgeesten, die onder hen zouden opstaan te overtuigen, dat zij tot hen niet behoorden en uit hen moesten uitgaan.

En is dat niet billijk? Is dat niet rechtmatig? Is dat niet duizendmaal beter, dan dat verbranden en martelen, 't welk de Roomschen deden, toen zij de macht hadden, en 't welk ook nu wel gaarne velen onzer nieuwlichters doen zouden, te oordeelen naar hunne bitterheid en naar hunne lasteringen, indien de macht hun van boven gegeven ware? De verdraagzaamheid toch bij onze vaderen heerschende, en

zoo heerlijk geschetst door onzen voornamen dichter Spandaw, kwam voort, niet uit de natuur maar uit de genade, niet uit de Neologie of dwaalgeesterij, maar uit den Gereformeerden of zuiveren dienst van God; genen spreken wel van verdragen en verdraagzaamheid, maar alleen bepaalt zich hunne verdraagzaamheid tot de kinderen dezer wereld, en Herodes en Pilatus worden vrienden om beiden den Heere Jezus te verdrukken, want zij hebben, gelijk de Edele van Zuilen Nijeveld aantoont, als de kinderen dezer wereld eenerlei beginsel van Godsdienst, nl. uit zichzelven, terwijl de ware geloovigen het beginsel van hun Godsdienst niet in zichzelven, maar in God zoeken, en deze haten zij niet minder dan de Roomschen door Gods toelating getoond hebben dat zij hen haatten, daardoor intusschen het woord des Heeren bevestigende: »de wereld zal u haten, maar weet, zij heeft mij eer dan u gehaat; doch hebt goeden moed, ik heb de wereld overwonnen."

Zoo zag ik ook onlangs in diezelfde Godgeleerde Bijdragen 7de deel 3de stuk, een stuk hetgeen nog vervolgd staat te worden, hetwelk wel den titel kon voeren van: *goede tijding uit den Hemel dat er geene hel is.* Daar was het pag. 339: De dood is geen gevolg van de *zonde*, geen *straf*, althans onbewijsbaar, en die geleerde maar in zijn verstand geheel en al verduisterde verkeerder van Gods woord schaamt zich niet om openlijk te zeggen: »Voor dat zoo aanmerkelijk gedeelte van het menschelijk geslacht, hetwelk de dood wegneemt, voor dat hetzelve tot zedelijke zelfbewustheid komt, kan de dood ook wel niets anders dan als een zegen beschouwd worden. Voor de deugdzamen is hij dat zeker. Wat verder hen betreft, welke door het vrijmachtig bestel der Hemelsche voorzienigheid buiten de gelegenheid gesteld worden, tot eene

gunstige, verstandige en zedelijke ontwikkeling op deze aarde, voor hen mogen wij zeker ook wel verbetering van toestand van den dood verwachten. En hoe ver wij dit kunnen uitbreiden laat ik aan uw eigen overdenking over. Wat eindelijk de boozen zelven aangaat, schoon wij hun einde geen vrede kunnen noemen, zouden wij het onmogelijk, of slechts onwaarschijnlijk moeten achten, dat ook hun dood, ons nog eenmaal ruime stof tot bewondering der Goddelijke wijsheid en liefde zal opleveren?" Wie moet zich niet verwonderen en met recht verontwaardigd zijn, over zoo verregaand en openlijk gepredikt ongeloof en rechtstreeksche wederspreking van Gods woord, hetwelk ons overal toeroept: »God zal met vlammend vuur wrake doen over degenen, die Hem niet kennen, en die het Evangelie zijns Zoons ongehoorzaam zijn; zij zullen gaan in de eeuwige pijne; gelijk de boom valt, blijft hij liggen."

Daar was het verder alsof de Godsvrucht, en het ware begrip daarvan niet anders deed dan vooruitgaan, terwijl deszelfs teruggang bij Plank en zijns gelijken, niet dan te duidelijk merkbaar is, want hij is de patroon als het ware, van alle oudere en nieuwere dwaalgeesten. Hij roemt Pelagius om zijne zachtere gevoelens en hij verheft Socinus als een man, die bizonder uit zijn eigen oogen zag, ja durfde hij, hij zou hem verre verheffen boven Luther of Calvijn, waartoe hij bijna al wenken geeft, daar zij, gelijk hij zegt staan bleven, waar hij voortging. O Tijden! O Zeden! waar is de grenspaal des ongeloofs der godloosheid, wanneer openlijk zulk gift wordt toegediend om de goddeloozen te stijven, om Hoogleeraren, Leeraren en Jongelingen tot den leeraarsstand zich vormende in den *grond* te bederven opdat daardoor naderhand de gemeenten des te zekerder verleid,

en in den slaap der zonde ingewiegd te worden ?

En niet alleen dáár in Duitschland, van welks bodem zulke verderfelijke schriften overgebracht worden, maar ook in ons vaderland worden reeds niet zeldzaam van den kansel, ja ook somwijlen openlijk door leeraren in geschrifte zulke verderfelijke en rechtstreeks onze Gereformeerde leer bestrijdende gevoelens uitgevent, zelfs door hen die bij eede zich vrijwillig verbonden hebben, om hunne gemeenten naar de gronden van den Gereformeerden godsdienst te onderwijen, zonder dat in deze goddelooze en straffelooze dagen, dezulken zelfs worden terecht gewezen ; en zoo het goede kwaad en het kwade goed genoemd, onze geachtste tijdschriften ondersteunen het eerder dan dat zij het zouden afkeuren. Men zie slechts om in dezen bevestigd te worden de Boekzaal van 1832 zoo even door mij ontvangen en met bedroeving gelezen. Daar geldt bij Ds. Postumus, Predikant te Waaksens en Brantgum *de achtbaarheid van den leeraarsstand niets meer ;* hetwelk ik toegeef, wanneer de leeraar in plaats van een herder der schapen, een grijpende wolf is ; maar anders leert ons Gods woord dat het Leeraarsambt een voortreffelijk ambt is, en dat de getrouwen dubbele eere waardig zijn. Daar wordt Gods vrijmachtige verkiezing en verwerping, hetwelk onze vaderen beschouwden als een van de grondstukken van den waarachtigen dienst van God, waardoor de menschelijke werkheiligheid op het krachtigst beteugeld wierd, uitgekreten als eene leer vervreemd van Gods woord, schoon onze vaderen meenden, gelijk ook ieder zien kan, die oogen heeft om te zien »dat deze leer der Goddelijke verkiezing naar Gods wijzen raad door de profeten, Christus zelf en de apostelen, zoowel in het Oude als in het Nieuwe verbond gepredikt is, en daarna in de Heilige schriften voorgesteld

en nagelaten." En God beschuldigd wanneer hij zoo is, (gelijk zulks ontwijfelbaar uit zijn woord blijkt,) als een partijdig vader, als een verschrikkelijk dwingeland, maar o hij weet niet, dat het verderf uit ons, en ons heil bij den Heer onzen God is.

Daar wordt verder onze geloofsleer genoemd, »eene lange, kunstig aaneengeschakelde keten van drieste Godgeleerde bepalingen, van voor deugd en geluk onvruchtbare ja ongerijmde, maar door bijgeloof, geestelijke heerschzucht en ouderdom vastgeklonkene en geheiligde geloofsstukken."

Bitse en bittere uitdrukkingen opeengestapeld, tegen de waarachtige leer der waarheid, die slechts den verbasterden zoon van Godvruchtige vaderen kenmerkt, en den blinden leidsman der blinden, die toont dat op hem toepasselijk is, dat de natuurlijke mensch niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn, en dat de wijsheid Gods, dwaasheid is bij de menschen.

Daar wordt verder de man, die naar Gods bevel tot een goddelooze zegt, dat het hem kwalijk zal gaan en tot den rechtvaardige, dat het hem wel zal gaan, uitgekreten, »als een die zijn hand uitstrekt om de sleutelen des Hemels en der helle te grijpen, om door derzelver gerinkel eenvoudige Christenen, zorg, onrust en bekommering aan te jagen, om als deurwachter van hemel en hel de hemelpoort voor enkele geloovigen te ontsluiten, en de overige groote schare van ongeloovigen ter heldeure in te duwen." — Ja daar wordt in de belijdenis van den stervenden Brouwer, openlijk de wet der werken verkondigd, waardoor toch niemand gerechtvaardigd zal worden, en waarop zeker duizenden in slaap gewiegd en verleid, stervende meenen gelijk de rijke man den Hemel te zullen ingaan die helaas dan, wanneer

het voor eeuwig te laat is, bevinden zullen dat zij niet kunnen.

Gij voegt mij zeker toe, kinderen dezer wereld! dat ik liefdeloos handel, wanneer ik niet alleen over de levenden, maar ook over de dooden spreke, maar ik betuige als in Gods tegenwoordigheid het tegendeel, daar ik niet den man, dien ik zelfs nooit gekend heb, maar alleen zijne gevoelens bestrijd, en niet het verborgene openbare, maar het geopenbaarde wederspreek uit liefde voor de waarheid, en uit belangstelling in het heil dergenen, die daardoor konden verleid worden.

Doch laat ons afstappen thans, in uw eeuwig heil belangstellende lezers, van de, openlijk in de tijdschriften u verkondigde dwalingen, waarvoor en waartegen ik allen waarschuw, om verder thans te zien hoe men nl. algemeen de kennis dier waarheden onthouden heeft, (vooral sedert de Fransche overheersching) die tegen vleesch en bloed streden, en welke de verborgenheden zijn van het koninkrijk der Hemelen, de waarachtige spijze, die niet vergaat, om met zwijnendraf u te voeden, en waarmede men thans niet alleen voortgaat, maar roekeloozer en stouter voortgaat dan immer; gelijk gij uit het boven aangehaalde hebt kunnen zien en vernemen, voelen en tasten. Sedert dien tijd vooral, heeft men de oude predikwijze onzer Vaderen verlaten en eene nieuwe predikwijze ingevoerd, gelijk men zeide, slechts den opschik der kleeding veranderende, maar inderdaad van lieverlede, meer en meer de waarheid in dat kleed inwikkelende en te zoek brengende. Toen zeide men, dat er niet aan gelegen was, met welken vorm van kleeding men de waarheid bekleedde, maar thans is het, met den jongen leeraar, die het waagt om den ouden vorm boven den

nieuwen te verkiezen overal, kruist hem, kruist hem. Van waar dat verschijnsel? Van waar anders, dan omdat men de waarheid en zelfs in Gereformeerden de Gereformeerde gevoelens niet dulden wil; omdat de natuur vijandig zijnde van God en zijne wegen, deze niet dragen kan. Sedert dien tijd heeft men van lieverlede, uit ontzag voor de Godvreezenden slechts langzaam tot het uiterste komende, waartoe men thans gekomen is, bij de Gereformeerde predikanten, naam, kleeding, gebruiken en gevoelens zien veranderen, de een den anderen voorgaande en navolgende.

1. Werden zij voormaals Domineés geheeten of predikanten genoemd, thans heeten zij Heeren, en velen zijn ook in waarheid in plaats van bedienaars des Goddelijken woords, Heeren van hetzelve, daaruit en daarvan aannemende hetgeen hun lust en gelieft, en het andere daarlatende, of naar Gods woord, dat tot hun eigen verderf verdraaiende.

2. Zag men hen te voren in hunne bijzondere kleeding, thans onderkent men den predikant veelal niet meer van den koopman, Heer of burger, en dáár, waar men hen als voorgangers en predikers van God en zijn dienst het laatst of in het geheel niet behoorde aan te treffen, nl. bij de ijdele vermakelijkheden dezer wereld, daar vindt men hen de eerste zoodat de gemeenten zich door den voorgang harer predikanten daartoe als 't ware bizonder gerechtigd rekenen. Men schaamt zich als 't ware in zijne kleeding, zijne bediening, anders zoo heerlijk; maar men klage dan ook niet over de geringachting der gemeenten van den leeraarsstand, indien men alzoo door dit eene en andere toont in het openlijke, die achting onwaardig te zijn, en niet te verdienen.

3. Was het voormaals eene algemeene en bestendige gewoonte, om naar Gods woord: *Kent uwe schapen*, dezelve jaarlijks of naar den ijver der predikanten meermalen nog, dezelve allen geregeld te bezoeken, thans is het geen bijzonders, wanneer men huisgezinnen aantreft, zelfs daar waar de gemeenten niet groot zijn, alwaar de predikant in geen 10 of 20 jaren in huis geweest is, en zeldzaam is hij reeds geworden, die stiptelijk in dat opzicht aan zijne verplichting beantwoordende, zijnen kerkeraadsleden niet jaarlijks eene valsche verklaring moet doen afleggen, bij de mondelijke of schriftelijke kerkvisitatie. En weinig beter is het in vele opzichten gesteld bij niet weinigen, ten aanzien van het geregeld en liefderijk bezoeken der kranken, of het volvaardig opkomen bij de begrafenissen, waar, voor den belangstellenden leeraar, dikwijls zoo schoon eene gelegenheid is, om het zaad des evangeliums uit te strooien. Ja men hoort zelfs wel uit den mond der zoogenaamde predikanten, of men daartoe wel verbonden en gehouden is of genoodzaakt kan worden?

Zoo ver Gel. landgenooten! is men in naam en kleeding en gebruiken veranderd, niet dat ik meen, dat de Godsdienst bestaat in den naam en het kleed, of in eenige uiterlijke vertooning, welke het ook zijn moge, neen ik ben het in dat opzicht volmaakt ééns met den grootsten Duitschen geloofsheld van onze dagen Dr. F. H. Krummacher, dat het arme zondaarschap des harten en niets te hebben, niets te willen, niets te begeeren dan alleen Jezus den man des kruises, zijn bloed en genade, alleen de stempel op de munt Gods is. Maar ik houd mij ook even zoo zeer overtuigd, dat al het verkeerde in 't te voren betoogde, een uitvloeisel van dat gemis is, en dit vind ik wederom in de veranderde gevoelens, in de afwijkingingen van de leer onzer vaderen, of 't geen

hetzelfde is, in de afwijking van den waarachtigen dienst des Heeren: Want eene zuivere leer werkt ook zuivere zeden, en dringt niet alleen tot eene oppervlakkige heiligmaking, maar tot eene heiligmaking der bekeering waardig.

Dat nu niet alleen de predikwijze veranderd is, maar dat ook de gevoelens der meeste predikanten veranderd zijn en van die onzer vaderen zoo zeer verschillen als de natuur verschilt van de genade, als de Remonstranten of Roomschgezinden verschillen en ten allen tijde verschilden van de waarachtige Gereformeerden: dat wenschte ik thans, mij op uwer aller geweten beroepende, u nog aan te wijzen, om door het geestelijk zwaard van Gods woord, u mijn geliefde landgenooten! tegen die dwalingen te waarschuwen en te wapenen. Ja men heeft, gelijk de waarlijk edele en door Gods Geest verlichte Baron van Zuilen Nijeveld zoo kloekmoediglijk gezegd heeft, en och! mocht zijne stem als de eenige redding door allen gehoord worden, u mijne geliefde landgenooten sedert een aantal van jaren in eene bedriegelijke bewerking van aanval tegen de leer der Gereformeerde kerk voorgestuwd, vooral door verzwijging van hetgeen gezegd moest worden, en door verzachting, bewimpeling en inwikkeling van hetgeen ontwikkeld en ten sterksten aangedrongen moest worden.

Zoo heeft men tot nu toe bij onze voornaamste Godgeleerden geen tegenspraak opgemerkt van het leerstuk der Goddelijke Drieëenheid, schoon velen dat woord Drieëenheid niet meer kunnen verdragen, omdat, gelijk zij zeggen, het niet in den bijbel gevonden wordt, maar dit is om het even zeide de groote Calvijn tegen de sophisten van zijne dagen, de zaak zelve wordt er overal gevonden en gij, ziet gij toe,

dat gij een woord, dat door de noodzakelijkheid gevonden is, niet verwerpt door lichtzinnigheid.

Anderen, zoo kerkelijken als leeken gaan zooveel verder dat zij de Goddelijke Persoonlijkheid van Zoon en Geest loochenen, en zelfs onder de vraagboekjes, die vermenigvuldigd zijn tot in het oneindige, vindt men die hoogelijk geroemd worden, maar die dit leerstuk zelfs, (als onvruchtbaar zeker in hunne verduisterde oogen) voorbijgaan, en even goed door Socinianen als door onze hedendaagsche Gereformeerden konden gebruikt worden — dan genoeg ter waarschuwing van hen, die in hunne teederste en hoogste belangen getrouwe waarschuwingen gaarne hooren en aannemen.

Zoo houden onze meest aanzienlijke godgeleerden, zooals onder anderen van der Palm, en de meesten onzer hedendaagsche Hoogleeraren, indien ik mij niet bedrieg, het groote leerstuk der verzoening en der borgtochtelijke gerechtigheid van den Heere Jezus Christus nog vast, als noodzakelijk ter verzoening des zondaars met God, schoon ook hier zeker velen reeds van onze zoo genoemde Hervormde leeraars, met den Remonstrantschen recensent instemmen, dat zij dit onder zijne bijzondere gedachten rekenen, waarmede zij niet overeenkomen; even zoo is het gelegen met het oorspronkelijk verderf door Adam en met de dankbaarheid als alleen uit het geloof voortspruitende.

Indien het nu deze punten alleen waren, waarop het, gelijk velen zulks drijven, aankwam, als noodzakelijk ter zaligheid, dan zeker zou er in velen nog stof zijn tot klachte in deze onze ongeloovige eeuw, maar gelijk wij meenen zijn dit alleszins slechts punten, die door natuurlijke menschen zoowel als door wedergeborenen, door ongeloovigen zoowel als door geloovigen kunnen erkend en toegestemd worden,

en die ook wel toegestemd zijn, zoo door de Roomschen als door de Remonstranten, en zeker onze vaderen zouden uiterst dwaas gehandeld hebben, toen zij met gevaar van goed en bloed van den Roomschen Antichrist zich losscheurden, indien zij slechts dit als de hoofdzaak beschouwden. Bij de erkentenis dezer punten kan de mensch nog alleszins wel ontbloot zijn en blijven van de kennis van datgeen 't welk noodig is te weten tot zaligheid, en de wet der werken blijven aankleven, waarbij toch eeuwig de mensch moet omkomen, waardoor toch geen vleesch gerechtvaardigd zal worden.

Bij de erkentenis dezer punten kan de mensch nog wel (gelijk de Roomsche kerk getoond heeft) in waarheid een vijand van God zijn, van zijne wegen, en van zijne ware kerk en gemeente; wij moeten toch niet alleen weten, dat wij zondig zijn, maar ook, *hoe groot* onze zonden en ellenden zijn.

En hier is het, dat het menschdom zich scheidt in twee partijen; dat de ware geloovigen zoo onder de Lutherschen als onder de Gereformeerden ten allen tijde verschild hebben van de ongeloovigen; zoo die onder als die buiten hen waren. De Liberalen onzer dagen, die niet anders doen dan roepen van verlichting en vooruitgang, van zachtere en den mensch vereerende gevoelens, gaan inderdaad terug met snelle schreden, want even zoo verduisterd zijn zij in het verstand ten aanzien van de grootheid van 's menschen zonde en ellende, als ooit de Roomschen geweest zijn, en ten tijde der Reformatie bewezen hebben; zij doen niet anders als met dezen de oude dwalingen der Pelagianen of halve Pelagianen van de 5de eeuw terug roepen of daartoe terug keeren. Het is nog altijd dat woord der natuur: »Spreek tot ons zachte dingen, want de natuurlijke mensch onderwerpt

zich de wet Gods wet niet, hij kan ook niet." Hij kan niet gelooven dat hij dood is in zonden en een slaaf van de zonden, niet willende en niet kunnende wederkeeren tot God, noch zijne verdorven natuur verbeteren, noch tot verbetering derzelve zich schikken, zonder de wederbarende genade des Heiligen Geestes. Wat toch is ten dezen aanzien de algemeene kreet onzer liberalen? Dat de mensch zoo verdorven niet is, en door ernstigen toeleg zich zeer wel verbeteren kan: en erger, oneindig veel erger zijn nog velen dan de Roomschen; (de natuur toch keert altoos terug tot dezelfde dwalingen) die zeggen: »Ieder moet erkennen en toestemmen dat alle menschen terwijl zij door de overtreding van Adam hunne onschuld verloren, onrein en gelijk de apostel zich uitdrukt, kinderen des toorns geworden zijn, ja dienstknechten der zonde en onder het geweld des duivels en des doods waren, alhoewel de werking van den vrijen wil wel in deszelfs kracht en vermogen verzwakt en terneergedrukt, toch niet ganschelijk in hen ware uitgebluscht", Conc. Trent. 6 : 1 en 5. Gelijk nu onze Liberalen of Naamgereformeerden met de Roomschen in dit opzicht volkomelijk instemmen (velen zelfs verder gaande en verder afdwalende,) zoo hebben zich hier de ware Gereformeerden en Lutherschen, en alle ware geloovigen van alle tijden, geheel anders aan Gods woord leeren onderwerpen en bij het licht van Gods Geest ook zich zelven leeren kennen. Bij hen toch is het: »Dat God den mensch goed en naar zijn evenbeeld geschapen heeft, maar dat de verdorven aard der menschen voortkomt uit den val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders Adam en Eva in het Paradijs, daar onze natuur alzoo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden, en dat wij alzoo verdorven zijnde,

ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad, tenzij dat wij door den Geest Gods wedergeboren worden." De Cath. Zond 3. Bij hen is het: »Dat de mensch dood in zonden en een slaaf der zonden is, zoodat hij niet kan, noch wil tot God wederkeeren (pl. zóó als hij moet) noch zijne verdorven natuur verbeteren, noch tot de verbetering derzelve zich schikken, zonder de genade des wederbarenden Heiligen Geestes. Syn. van Dordrecht H. 3, 4 art. 3: daarom (zeggen zij terecht), verwerpen wij al wat men hier tegen leere van den vrijen wil des menschen, aangezien de mensch niet anders dan een slaaf der zonde is, en niet hebben kan 't zij dat het hem gegeven zij uit den Hemel. Want wie is het die zich beroemen zal iets goeds te kunnen doen als uit zich zelven, daar toch Christus zegt: niemand kan tot mij komen tenzij dat de vader hem trekke, die mij gezonden heeft, Wie zal met zijn wil voorkomen die daar verstaat dat de gezindheid des vleesches vijandschap tegen God is? Wie zal van zijn wetenschap spreken, ziende dat de natuurlijke mensch niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn? Kortelijk, wie zal eenige gedachten voorstellen, dewijl hij verstaat, dat wij niet bekwaam zijn van onszelven iets te denken als uit onszelven maar dat onze bekwaamheid van God is? En daarom 't geen de apostel zegt, behoort met recht vast, en zeker gehouden te worden, dat God in ons werkt het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen, want daar is noch verstand, noch wil den verstande en wille Gods gelijkvormig of Christus heeft ze in den mensch gewrocht 't welk hij ons leert zeggende: Zonder mij kunt gij niets doen. Art. 14." Gelijk nu onze hedendaagsche Liberalen even zoo min als de Roomschen de grootheid van ons verderf kennen; zoo tasten

zij even zoowel als deze, geheel en al mis, ook in de rechte aanwendig der middelen, om van die vreeselijke kwaal gereinigd en geheiligd te worden, langs den eenigen weg en door het eenige middel, waardoor zulks geschieden kan. Even als zij, verwarren zij veelal de wet der werken en de wet der genade, gedeeltelijk door genade en gedeeltelijk door de werken willende ingaan, of op zijn Sociniaansch, het geloof als een werk, voor de werken in plaats stellende, en dat geloof dan zelf in zich werkende, *zonder* hun eenige toevlucht te leeren nemen tot hem, die alle macht ontvangen hebbende in Hemel en op aarde, door zijn Geest alleen het willen en het werken schenken kan. Met de Roomschen, ofschoon deze boven velen onzer liberalen, nog spreken van eene voorkomende genade Gods, zeggen zij echter, niet willende hooren van eene krachtdadige en overwinnende werking van onzen God op het hart der geloovigen: »dat de mensch die ook verwerpen kan, ofschoon bekennende, dat hij toch door vrijen wil, zonder de genade Gods, zich niet in staat gevoelt om tot de gerechtigheid te komen." Conc. van Trente, 6de zitting, 5de kapittel. Gelijk nu onze Liberalen of Naam-gereformeerden met de Roomschen in dit opzicht volkomelijk instemmen, ja velen zelfs verder gaande en verder afdwalende, zoo hebben zich hier de ware Gereformeerden en Lutherschen en alle ware geloovigen van alle tijden geheel anders aan Gods woord leeren onderwerpen en bij het licht van Gods Geest, ook het eenige middel ter vergiffenis en zaliging leeren kennen.

Bij hen toch is het: »Wij gelooven, leeren en belijden, dat onze gerechtigheid voor God zij, dat God ons de zonden vergeeft uit loutere genade, zonder al onze voorgaande, tegenwoordige of volgende werken, verdiensten of waarde;

dat hij ons schenkt en toerekent, de gerechtigheid der gehoorzaamheid van Christus, om wiens gerechtigheidswille, wij bij God in genade aangenomen, en voor rechtvaardig gehouden worden." Luthersche formulieren van Eenheid. Walchs Concordantie pag. 553. En elders: » Wij zijn rechtvaardig voor God en Christus, alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus, alzoo dat al is het dat mij mijne conscientie beklaagt dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelver gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder eenige mijner verdiensten uit loutere genade, mij de volkomene genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht die Christus voor mij volbracht heeft, zoo ver ik zulk een weldaad met een geloovig hart aanneme. Niet dat ik van wege de waardigheid mijns geloofs God aangenaam ben (en hiermede wordt alle werkheiligheid en alle Sociniaansche geloofsgehoorzaamheid omvergestooten en uitgesloten) maar daarom word ik door het geloove gerechtvaardigd, dewijl alleen de genoegdoening, de gerechtigheid en heiligheid van Christus, mijne gerechtigheid voor God is, en dewijl ik dezelve niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan." Verder: »want het is door het geloove in Christus dat wij gerechtvaardigd worden, ook eer wij goede werken doen, anderszins zouden zij niet meer goed kunnen zijn, dan een vrucht des booms goed kan zijn, vóór dat de boom goed is. Zoo doen wij dan goede werken, maar niet om te verdienen, (want wat zouden wij verdienen?) ja wij zijn in God gehouden voor de goede werken die wij doen, en niet hij in ons, aangezien hij het is, die in ons werkt

het willen en volbrengen, naar zijn welbehagen enz". Nederl. geloofsb. art. 24.

En eindelijk zeggen de Dordsche Vaderen tegen de Remonstranten Hoofdst. 3 en 4 art. 10 11, 12 en 14, nadat zij aangewezen hebben, dat de schuld des ongeloofs, altijd aan de zijde des menschen is, in wien dat verderf is en die altijd de gaven Gods misbruiken: »Maar dat anderen door de bediening des Evangeliums geroepen zijnde, komen en bekeerd worden, dat moet men den mensch niet toeschrijven, als of hij zichzelven door zijn vrijen wil zoude uitscheiden van anderen, die met even groote of genoegzame genade tot het geloof en de bekeering voorzien zijn ('t welk de hoovaardige ketterij van Pelagius stelt) maar men moet het God toeschrijven, die gelijk hij de zijnen van eeuwigheid uitverkoren heeft in Christus, alzoo ook dezelve in der tijd krachtelijk roept, met het geloof en de bekeering begaaft, en uit de macht der duisternis verlost zijnde tot het rijk zijns Zoons overbrengt, opdat zij zouden verkondigen de deugden desgenen, die hen uit de duisternis tot zijn wonderlijk licht heeft geroepen, en opdat zij niet in haar zelven maar in den Heere zouden roemen gelijk de Apostolische schriften doorgaans getuigen. Voorts wanneer God dit zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert en de ware bekeering in dezelve werkt, zoo is 't dat hij niet alleen het Evangelie haar uiterlijk doet prediken en haar verstand krachtiglijk door den Heiligen Geest verlicht, opdat zij recht zouden verstaan en onderscheiden die dingen, die des Geestes Gods zijn, maar hij dringt ook in de binnenste deelen des menschen met de krachtige werking deszelven wederbarenden Geestes. Hij opent het hart, dat gesloten is, hij vermurwt dat hard, hij besnijdt dat onbesneden is. In den wil stort

hij nieuwe hoedanigheden en maakt dat dezelfde wil, die dood was, goed wordt; die niet wil, nu dadelijk wil; die wederspannig was, gehoorzaam wordt; hij beweegt en sterkt denzelfden wil alzoo, dat hij als een goede boom, vruchten van goede werken kan voortbrengen. — En dit is die wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van den dooden en levendmaking waarvan zoo heerlijk in de schriftuur gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt. En deze wordt in ons niet teweeggebracht, door middel van de uiterlijke predikatie alleen, noch door aanrading of zulk eene manier van werking, dat wanneer God nu zijn werk volbracht heeft het alsdan nog in des menschen macht zoude staan wedergeboren te worden of niet wedergeboren te worden; bekeerd te worden, of niet bekeerd te worden; maar het is eene gansch bovennatuurlijke, eene zeer krachtige, en te gelijk, zeer zoete, wonderlijke, verborgene of onuitsprekelijke werking, welke naar het getuigenis der schriftuur (die van den auteur van deze werking is ingegeven) in hare kracht niet minder noch geringer is dan de schepping of de opwekking der dooden, alzoo dat al diegenen in welker hart God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, zekerlijk onfeilbaar en krachtiglijk wedergeboren worden en dadelijk gelooven.

En alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen, van God gedreven en bewogen, maar zijnde bewogen van God werkt zij ook zelve, waarom ook terecht gezegd wordt dat de mensch, door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert.

Zoo is dan het geloof eene gave Gods, niet omdat het den vrijen wil des menschen van God wordt aangeboden maar omdat het den mensch dadelijk wordt medegedeeld,

ingegeven en ingestort; niet ook daarom, dat God de macht alleen om te gelooven zou geven en daarna de toestemming of het dadelijk gelooven van den vrijen wil des menschen verwachten, maar omdat hij, die daar werkt het willen en het volbrengen, ja alles werkt in allen, in den mensch te wege brengt beide den wil om te gelooven en het geloof zelve." Gelijk nu onze hedendaagsche Liberalen, evenzoomin als de Roomschen den Heere Jezus willen kennen of erkennen, als den eenigen en volkomen Zaligmaker, die alles in allen is, die het willen en het werken beide schenkt, evenzoo tasten zij geheel en al mis, en zijn zij evenzoo blind als zij, in de bepaling der waarachtige goede werken. De natuur toch dwaalt altoos wederom af tot dezelfde wanbegrippen, en tot dezelfde dwalingen.

»Goede werken, zeggen de Roomschen, zijn bij uitnemendheid deugdzame handelingen; en daarenboven zekere Godsdienstige gebruiken en oefeningen enz;" en zeggen dat niet duizenden onzer ongeloovige en liberale Naam-gereformeerden met hen? Is dat niet de algemeene leer van duizenden, zoo kerkelijken als leeken, dat men maar bij uitnemendheid deugdzame handelingen moet doen, vlijtig ter kerk gaan, veel lezen en bidden, en dat het dan ook wel gaan zal; alzoo zich bakken uithouwende, die geen water kunnen houden, en leunende op rietstaven, die eenmaal de handen doorboren zullen?

Gelijk nu onze Liberalen of Naam-gereformeerden met de Roomschen in dit opzicht volkomenlijk instemmen, ja velen zelfs verder gaande en verder afdwalende, zoo hebben de ware Gereformeerden en Lutherschen, en alle ware geloovigen van alle tijden, geheel anders leeren denken over hunne goede werken, als wetende dat een kwade boom geen

goede vruchten kan voortbrengen. Voor de waarachtige goede werken, zegt de groote Calvijn, zijn wij van nature blinder dan mollen, en dat is eene zekere en vaste waarheid, want waarachtige goede werken, zijn niet die de oppervlakkige mensch goed noemt; »maar die uit het ware geloof naar de wet Gods en Hem ter eere geschieden," Kort begrip vr. 68, Cath. vr. 91, Art. 24.

Daar nu het geloof eene gave Gods is, des menschen hart vervreemd is van het leven Gods, en in plaats van Hem ter verheerlijking te leven hij een vijand is van God en zijne wegen, daar kan hij natuurlijk uit zichzelven geenszins eenig goed werk voortbrengen, en geenszins zich beroemen iets goeds te kunnen doen als uit zich zelven, Geloofsbel. art. 14; maar de waarachtig geloovige loopt tot dat einde tot God, om door zijnen Geest, om Jezus wil daartoe bekwaamd, en daartoe in staat gesteld te worden, en het is hun aller erkentenis : dat zij in God gehouden zijn voor de goede werken die zij doen, en niet Hij in hen, aangezien Hij het is, die in hen werkt het willen en volbrengen naar zijn welbehagen. En in plaats dat zij daarop zelfs het minste zouden vertrouwen, of deze beschouwen als verdienstelijk, is het bij hen : »Al is het dat wij goede werken doen, zoo gronden wij toch onze zaligheid niet daarop, want wij kunnen geen werk doen of het is besmet door ons vleesch en ook strafwaardig, en al konden wij er eenige voortbrengen, zoo is toch de gedachtenis van ééne zonde genoeg, dat hetzelve van God zou verworpen worden." Nederl. gel. art. 24.

Vanwaar nu komt deze, voor allen die oogen hebben om te zien, zoo zicht- en tastbare terugkeering en toenadering tot de Roomsche dwaalleer? komt dat van de zoo hooggeroemde en verhevene verlichting? Komt het daar

vandaan dat de Roomsche duisterlingen toen reeds den Bijbel zooveel beter verstaan hebben als onze waarlijk door Gods Geest verlichte en geliefde voorvaderen, die met hun bloed hun geloof verzegeld hebben? Och neen, mijne geliefde landgenooten, de geloovigen van onze dagen denken er nog niet anders over dan de Apostelen en oudvaders, nog niet anders dan de geloovigen van de 15de, 16de 17de en achttiende eeuw. Het waarachtig en zaligmakend geloof is een, en de weg der bekeering tot God verandert niet, schoon nu de kerk bloeiender, dan kwijnender, nu meer heerschende, dan meer onderdrukt is, naarmate God naar zijn rechtvaardig maar ondoorgrondelijk oordeel, zijnen Geest intrekt of zijne genade, barmhartigheid en weldadigheid, betoont aan het menschdom.

Neen, daarvandaan komt het niet, maar het komt, omdat gelijk de Apostel zegt, »de natuurlijke mensch zich de wet Gods niet onderwerpt, en ook niet kan; omdat de wijsheid Gods dwaasheid is bij de wereld:" omdat de mensch het koste wat het wil, het leven wil vinden in zijne eigene hand, al moet hij dan ook Christus van den troon afstooten, en zich zelven daarop zetten. Daarvandaan is het dat men sedert de Fransche revolutie vooral, nadat de kerktucht en het toeverzicht op de leer der waarheid, van lieverlede verslapten en ophielden als het ware, dat men eerst onder bedektere vormen (om der goeden wil in den lande,) maar nu meer en meer openlijk, der Vaderen wijsheid als dwaasheid rekende en predikte, en daarvoor inplaats stelde, (gelijk de edele en waarlijk moedige Baron van Zuilen Nijeveld aantoont,) eene menigte grove afdwalingen van de Gereformeerde leer, nu sedert zoo vele jaren rusteloos, zoo van den kansel gehoord, als in eene menigte geschriften op

allerhande wijze algemeen gemaakt, het ongeloof zoo van Frankrijk als Duitschland hier overgeplant zijnde. Daar van daan dat velen niet willen hooren van een woord Gods, maar dat het moet heeten de geschiedenis van Gods openbaring. Daarvandaan dat velen de erfzonde geheel of ten deele ontkennen schoon Gods woord zoo duidelijk die predikt, ons leerende; *en* dat wij van nature kinderen des toorns zijn, der verdoemenis onderworpen, *en* dat wij vleesch zijn uit vleesch geboren. En wat het woord vleesch beteekent, leert ons dat woord, wanneer het ons zegt, dat de gezindheid des vleesches vijandschap tegen God is en dat gelijk wij in Adam verloren zijn, wij alzoo allen in Christus wederom hersteld moeten worden. Daarvandaan dat de diepte des verderfs wordt ontkend en geloochend, de natuurlijke mensch zich aan Gods wet niet kunnende onderwerpen, schoon anders Christus duidelijk leert, dat een kwade boom geen goede vruchten kan voortbrengen en Paulus dat wij dood zijn in zonden en slaven der zonden, en dat zelfs hij, als herborene niet in staat ware om iets goeds te denken als uit zich zelven.

Daarvandaan dat velen er niet meer van willen hooren dat de mensch moet wedergeboren worden, dat alleen op Joden of Heidenen thuis brengende, schoon de Heere Jezus ons duidelijk toeroept, dat al wat uit vleesch geboren is wedergeboren moet worden en anders het koninkrijk Gods niet kan ingaan; ja hij die zijnen Geest niet heeft, waardoor de mensch wederbaard wordt, Hem niet toekomt. Vandaar, dat wanneer de Heere Jezus den mensch toeroept, gij kunt niet tot mij komen, hij zegt ik kan het wel; en wanneer Paulus zegt: »Het is niet desgenen die loopt of die wil," om ons van alle werkelijkheid af te brengen, hij daar zoo

hard als hij kan tegenroept en tegenschreeuwt: neen het is desgenen die loopt en die wil. — En als hij voorts van denzelfden Apostel hoort dat hij tot de geloovigen zegt, »uit genade zijt gij zalig geworden, het is niet uit u, het is Gods gave" dan is het: omdat wij het ons toepassen; schoon dan de genade geen genade, of het werk geen werk meer blijft.

Roept hij voorts ons toe: »Dat het God is die in ons werkt het willen en volbrengen," het hoogmoedig menschelijk vernuft verheft zich daarentegen, en zou den Apostel wel steenigen.

O geliefde landgenooten, wat scheelt het intusschen, of gij door bijgeloof of ongeloof verloren gaat, wat scheelt het of de Papisten, dan of de Liberalen u de dierbaarste waarheden uit de handen wringen, die onze vaderen met goed en bloed gekocht hebben, en den Heere Jezus van den troon stootende zich zelven daarop plaatsen, zijne schapen in plaats van die te weiden, villende; en of als blinde leidslieden der blinden, of als moedwillige verdervers van den wijngaard des Heeren de arme schare verleidende.

O, ik betuig als in Gods tegenwoordigheid, dat niets anders dan de nooddwang ter vrijwaring van mijn geweten, en de liefde tot ul. heil, mijn geliefde landgenooten! mij gedrongen hebben tot deze aanwijzing van het kwade, dat schier overal, hier meer daar minder door het algemeen heerschend ongeloof is doorgedrongen. Er heeft, ja er heeft geliefde landgenooten (gelijk de Edele Baron van Zuilen Nijeveld dit juist en eigenaardig uitdrukt) sedert jaren eene bedriegelijke bewerking van aanval tegen de Gereformeerde of de waarachtige leer der zaligheid plaats gegrepen, die wanneer zij rechtstreeks ware, niet zoo verleidelijk noch verblindend geweest zou zijn dan thans, daar het hierdoor den

Satan gelukt is onder Gods toelating, om de verzuchtingen en klachten der getrouwen indertijd te smoren, door de machtwoorden van vooruitgaande verlichting, philosophie en verdraagzaamheid. Schoon dezelve van den kansel of de meest gelezene geschriften niet rechtstreeks tegensprekende, verzweeg men echter, deze meer die minder, de waarheden, die tegen vleesch en bloed aandruischen en de verborgenheden van het koninkrijk der Hemelen die het slechts der kinderkens gegeven is te verstaan en die de wijzen en verstandigen verborgen zijn, maar waardoor men het Evangelie uit het Evangelie, het geloof uit het geloof wegneemt, waardoor helaas zoo velen, zoo leeraren als gemeenteleden in waarheid voor sieraad asch, voor fijn goud klatergoud hebben aangenomen.

Daarvandaan, dat men schier in de schriften der tegenwoordige eeuw zoo godsdienstige als niet godsdienstige, nergens meer gewag gemaakt vindt van de eeuwige onveranderlijke vrijmachtige werken Gods, zoo noodzakelijk anders om den mensch van alle werkheiligheid af te brengen, en hem eeniglijk en alleen henen te dringen en henen te drijven naar God in Christus. Daarvandaan dat men schier nergens meer hoort gewagen van de artikelen, behandeld op het Dordsche Synode waar de Godgeleerden, en wel de godvruchtigste en bekwaamste van alle Gereformeerde landen samengekomen waren, en in eenigheid des Geestes de dwalingen der Remonstranten bestreden en verworpen hebben, de leer van Gods woord tegen de leer der natuur, die met vleesch en bloed overeenkomt, handhavende.

Of denken en zeggen het zelfs niet vele Gereformeerde leeraren, met de Roomschen en Remonstranten Gods Geest bestraffende en dezen wanende te verbeteren, dat het beter

is dat er gezwegen dan gesproken worde van Gods eeuwige verkiezing, het 1ste artikel door de Dordsche Vaders behandeld tegen de Remonstranten, ten gevolge van welke God de Vader, sommigen uit de menschen ter zaligheid verkoren heeft, en de overigen in hunne zonden laat?

Is dat tweede, dat Jezus Christus voor dezen alleen gestorven is, niet velen ja schier allen mag ik zeggen een steen des aanstoots, zoodat zij zeggen met de ongeloovige Joden: Dat woord is hard, wie kan het hooren.

En wil men het derde dat wij dood in zonden zijn en onmachtig tot eenig goed, niet het koste wat het koste verzachten zoodat men schier allen, den mensch van God in Christus afdrijvende hem de eerste beginselen zijner bekeering in zichzelven wil doen zoeken? En zoo men nog al voor de leus het woord wedergeboorte gebruikt, wil men wel die, in het 4de artikel uitgedrukt, dat wij door de onmiddellijke en onwederstaanbare werkingen van den Heiligen Geest moeten wedergeboren worden?

En tengevolge daarvan ook hetgeen in 't 5de artikel is uitgedrukt, dat geen waar geloovige afvallen kan gelijk zulks alleszins in Gods woord is uitgedrukt, en steunt op de onveranderlijke volmaaktheden Gods, die in geenerlei opzicht het werk zijner handen laat varen?

Of wil men integendeel algemeen niet liever, God het werk der bekeering uit handen nemen, den vrijen wil op den troon stellen, God daaraf stootende het leven in zijn eigen hand vinden, en zoo, door zelfs gemaakte godsdienstoefeningen zich een weg bereiden naar den hemel?

Maar o, geliefde landgenooten! geleerden en ongeleerden, gelooft het toch, dat de verborgenheden van het koninkrijk der Hemelen niet den wijzen of verstandigen, maar den

kinderen te verstaan gegeven zijn. Dat het tevergeefs is, of wij den Heer onzen God dienen op onze wijze, dat wij met een leugen in onze rechterhand wandelen, indien wij hem niet dienen, door zijne genade, in Geest en in waarheid.

Och of men dan van die bedrieglijke bewerking van aanval tegen de Gereformeerde of waarachtige leer der Godzaligheid afzag, dat men rond en eerlijk handelde, dat men niet verzweeg hetgeen gezegd moet worden, om onder Gods zegen den mensch uit den doodsslaap waarin hij sluimert op te wekken, dat men geheelen raad Gods der gemeente voorstelde en niet ten halve, opdat men eenmaal met Paulus mocht kunnen betuigen: »'k ben rein van uw bloed."

Dat toch een ieder die tot de dwalingen van het Roomsche bijgeloof of het Arminiaansche of Sociniaansche of Ariaansche ongeloof wenschte weder te keeren, dit openlijk mocht doen, en niet in schapenvacht als wolf de kudde van Christus verscheuren!

Gods ongenoegen, geliefde landgenooten, over zulk eene handelwijze is niet meer schijnbaar, maar zichtbaar onder en over ons.

Onze handen drogen uit onder den steeds voortdurenden staat van oorlog, die God ons in 't midden van den vrede op het onverwachts heeft toegezonden. De Cholera dreigde reeds als eene andere roede in Gods hand een iegelijk onzer om spoedig, spoedig voor zijn oordeel te verschijnen, waar niets, niets dan alleen de gerechtigheid van Christus uit genade ons geschonken, ons redden kan.

Och mocht dan tot dien Heiland onze toevlucht zijn, die alleen Heiland is of geen Heiland, die een volkomen redder, of voor ons geen redder is!

Mochten wij Hem alleen rooken en niet aan eigen garen

en netten, dan zou alleen, zijne goedertierenheden ons bestralende, zijn zegen wederkeeren en onze lichamelijke welstand, maar hetgeen meerder, ja alles zegt, de verheerlijking Gods, de welstand onzer eeuwige en onsterfelijke zielen bevorderd worden; want nooit heb ik, zegt God, tot den zade Jakobs gezegd: Zoek mij tevergeefs. Dat geve Hij!

Geef 't wild gediert, dat niets in 't woên ontziet
De ziele van uw tortelduif niet over:
Laat, groote God, om een gehaten roover,
Uw kwijnend volk niet eeuwig in 't verdriet.

Beschouw, herdenk uw vastgestaafd verbond,
Laat dan uw hart tot ons in liefd' ontvonken;
Het land is vol van duistre moordspelonken,
Wanneer 't geweld ons grieft met wond op wond.

Dat elk verdrukt' uw bijstand eens erlang:
Laat, laat uw volk niet schaamrood wederkeeren,
Maar wil dan hun ellend en nooddruft weren;
Opdat z' uw naam verheffen in gezang.

Rijs op, o God! Rijs op, toon uw gezag,
Betwist uw zaak, wees onze pleitbeslechter,
't Is meer dan tijd; Gedenk, o hoogste rechter!
Wat smaad de dwaas U aandoet dag op dag.

Vergeet niet, Heer, dien onverdraagbren hoon,
Dat luid geroep van al uw weerpartijders;
Het woest getier van uwe machtbestrijders
Stijgt telkens op tot voor uw Hemeltroon.

Psalm 74 vers 18 tot 22.

OVEREENSTEMMING

DER

GELOOVIGEN VAN NEDERLAND,

UITGEDRUKT IN

BRIEVEN,

UIT ONDERSCHEIDENE PROVINCIËN ONZES VADERLANDS EN UIT OOST-FRIESLAND.

UITGEGEVEN

ter overtuiging van de wereld, dat het woord des Heeren waarachtig zij, opdat zij allen één zijn gelijk de Vader in hem en hij in ons; dat ook alzoo de geloovigen in den Vader en Zoon één zijn, opdat de wereld geloove dat gij mij gezonden hebt. Uitgegeven zonder namen der Schrijvers maar met aanwijzing van staat en woonplaats des Schrijvers.

DOOR

H. DE COCK.

Geref. Leeraar te Ulrum.

TE VEENDAM, BIJ
T. E. MULDER.
1834.

En ik zal hen éénerlei hart en éénerlei weg geven, om mij te vreezen al de dagen, hun ten goede, mitgaders hunnen kinderen na hen.

Jeremia 32 : 39.

Één lichaam is het en één Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot ééne hope uwer beroepinge.

Één Heer, één Geloof, één Doop:

Één God en Vader van allen, die daar is boven allen en door allen en in u allen.

Ephezen 4 : 4, 5 en 6.

Opdat ze allen één zijn, gelijkerwijze gij Vader in mij en ik in U, dat ook zij in ons één zijn, opdat de wereld geloove dat Gij mij gezonden hebt. En ik hebbe hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als wij één zijn.

Johannes 17 : 21, 22.

VOORREDE.

Aan mijne Gereformeerde Landgenooten!

Uit liefde voor de waarheid en tot eer van den Eenigen en Drieëenigen Verbonds-God, geef ik deze brieven in het licht, welke mij, door geloovigen uit onderscheidene Provinciën onzes Koninkrijks toegezonden zijn, om door de algemeenmaking van dezelve aan de wereld te doen zien, hoe alle geloovigen samenstemmen over de ware, zaligmakende, vrije genadeleer en hoe zij allen ijveren voor die leer, vrijgekocht door het bloed onzer vaderen, tegen de leugenleer onzer dagen, waar niet de Heere Jezus, die alleen Zaligmaker is, maar de afgod van den vrijen wil geëerd, gediend en aangebeden wordt. Hoe alle ware Godvreezenden vereenigd zijn, met de zuivere en ware Gereformeerde leeraars, welke strijden voor de eere Gods tegen de Liberalen en den tijdgeest onzer eeuw; en hoe zij allen vereenigd in den geloove, wenschen mede te staan en te waken voor het eeuwigdurend Koninkrijk huns Meesters, Koning Jezus, het Hoofd Zijner Kerk en Gemeente, tegen het vergankelijke Koninkrijk des Satans en deszelfs aanhangers en ijveraars, is uit deze vereenigde brieven overtuigend te lezen. Mocht dan deze kleine verzameling van brieven der ware Gereformeerden, eenige uit de menigte, die mij ter bemoediging, vertroosting en ver-

sterking toegezonden zijn, nog dienen onder Gods vruchtbaarmakenden zegen tot overtuiging der waarheid, van vele aanklevers van het Liberalismus en afgodendienaars des vrijen wils, opdat zij nog veranderd mogen worden van staat en weg, hun Koning den Duivel, welke een overwonnen Koning is, den dienst opzeggen en den Heere Jezus, die regeeren zal in eeuwigheid, leeren trouwe zweren en dienen. Ja, opdat zij leeren zien, hoe zij met den dienst der valsche leeraren dezer dagen, eeuwig moeten omkomen, daar dezen de zielen vervoeren tot het eeuwig verderf en alzoo zich leeren wenden tot den Heere Jezus, die alle macht bezit in den Hemel en op de Aarde en zich voegen bij dat verachte hoopje volks, dat overblijfsel, hetwelk de Heere zich heeft behouden en vergaderd uit de groote menigte zijner vijanden naar de verkiezinge der genade, verkiezende liever voor eenigen tijd met dat klein kuddeken te onrecht verdrukt en vervolgd te worden, dan voor een' korten tijd de genieting der zonde en wereld te hebben, wetende en geloovende, dat de Heere eenmaal hunne zaak, 't welk ook Zijne zaak is, zal richten en wreken, en dat dan degenen, die hier eenen korten tijd met Hem geleden zullen hebben, voor eeuwig en alteos met Hem in den Hemel zullen heerschen.

Eindelijk om te kunnen zien hoe de breuke Sions en de verbrekinge Jozefs alle de geloovigen drukt en smart, hoe zij allen deelen in het verdrukken der Kerk, het omverwerpen hunner altaren, het verwoesten hunner Gods-huizen en het verguizen hunner leeraren en profeten. Mochten velen van degenen die Gods dienaren zoeken te dooden, Zijne Gezalfden aan te tasten en Zijne profeten kwaad te doen, ja al werkelijk gedood, aangetast en kwaad gedaan hebben, er nog uit overtuigd worden welk eene gruwelijke zonde zij

doen of gedaan hebben, en dat de Heere het eenmaal zeker zal zoeken en het op hun kop terug brengen, zoo ze niet bekeerd worden, opdat zij, kan het zijn, in het stof mogen vallen en smeeken nog om genade, dat zij geholpen worden ter bekwamer tijd en den toorn Gods alzoo leeren ontvlieden. Dat geve Hij, de Algenoegzame en Genaderijke God van wien alle goede gaven en volmaakte giften nederdalen, om Jezus wil, Amen.

Prov. Groningen den 27 Dec. 1833.

Mijnheer en vriend!

Met beroerdheid des harten hoorden wij dat UEd. in den Predikdienst gestremd zijt, alhoewel het ons niet vreemd voorkwam, daar ons de bitterheid en partijschap der vijanden niet onbekend zijn, en dus voor des Heeren getrouwe volgelingen niets als verdrukkingen te wachten. Kon een Micha onder een boos geslacht niet geduld worden, het is thans niet minder, zoo als UEd. zelf zeer wel beseft, gelijk wij grondig genoeg uit uwe uitgegevene werken verstaan hebben; zoo hopen wij dan ook, hoe akelig en bang het vooruitzicht schijnt, dat de voorgevallene zaak UEd. niet geheel onverwacht overkome. Genade zijt gij noodig, Hij, die beloofd heeft zal het geven, en naarmate de verdrukking hoog gaat, zal de sterke God Jakobs UEd. onderschragen, al was het dan, dat men UEd. geen gehoor gaf, als den Luth. Proponent, (Kohlbrugge nl.) en gij uw post moest nederleggen, waarin de Heer UEd. geplaatst heeft. Mochten wij maar als het gespeende kind, stil zijn, daar wij wegens blindheid niet weten, langs welken weg de Heer zich verheerlijken wil. — Het strekke UEd. tot blijdschap, dat gij om der waarheid wil gelasterd en vervolgd wordt, want een dienstknecht is niet meerder dan zijn Heer! God geve UEd. genade, om de zaak, die des Heeren is, vast te houden! Hij leide u veel in uwe binnenkameren, om met de Kerk van den ouden dag, uwe stille gebeden uit te storten voor God!

Hij make UEd. getrouw om niets van uwe geschriften weder in te trekken, want een wolf kan geen lam genaamd worden; de Godspraak bij Jez. 41, zij u veel ter vertroosting.

1. Zwijgt voor mij, gij eilanden! en laat de volkeren de kracht vernieuwen; laat ze toetreden, laat ze dan spreken: laat ons samen ten gerichte naderen.

2. Wie heeft van den opgang dien rechtvaardigen verwekt? heeft hem geroepen op zijnen voet? de Heidenen voor zijn aangezicht gegeven, en gemaakt dat hij (over) Koningen heerschte? heeft ze zijnen zwaarde gegeven als stof, zijnen boge als eenen voortgedrevenen stoppel?

3. Dat hij ze najaagde (en) trok door (met) vrede, door een pad (hetwelk) hij met zijne voeten niet begaan had?

4. Wie heeft (dit) gewocht en gedaan roepende de geslachten van den beginne? Ik de Heere, die de eerste ben, en met de laatste ben ik dezelfde.

5. De eilanden zagen het, en zij vreesden; de einden der aarden beefden: zij naderden en kwamen toe:

6. De een hielp den anderen, en zeide tot zijnen medgezelle: Wees sterk.

7. En de werkmeester versterkte den goudsmid, die met den hamer glad maakt, dien die op het aanbeeld slaat, zeggende van het soldeersel: het is goed; daarna maakt hij het vast met nagelen, dat het niet wankele.

8 Maar gij, Israël, mijn knecht, gij Jacob, dien ik verkoren hebbe; het zaad Abrahams, mijns liefhebbers:

9. Gij, welken ik gegrepen hebbe van de einden der aarde, ende uit hare bijzonderste geroepen hebbe; ende zeide tot u: Gij zijt mijn knecht, u heb ik uitverkoren en heb u niet verworpen.

10. En vreest niet, want ik ben met u, en zijt niet verbaasd, want ik ben uw God; ik sterke u, ook helpe ik u, ook

ondersteune ik u met de rechterhand mijner gerechtigheid.

11. Ziet, zij zullen beschaamd ende te schande worden, allen die tegen u ontstoken zijn; zij zullen worden als niet, en die lieden, die met u twisten, zullen vergaan.

12. Gij zult ze zoeken, maar en zult ze niet vinden; die lieden, die met u kijven, zullen worden als niet, ende die lieden, die met u oorlogen, als een nietig ding.

13. Want ik de Heere uw God grijpe uwe rechterhand aan, die tot u zegge, en vreest niet, ik helpe u.

14. En vreest niet, gij wormken Jacobs, gij volksken Israëls: Ik helpe u, spreekt de Heere, ende uw Verlosser is de heilige Israëls.

15. Ziet, ik hebbe u tot een scherpe nieuwe dorschslede gesteld, die scherpe pinnen heeft, gij zult bergen dorschen ende vermalen, en de heuvelen zult ge stellen gelijk het kaf.

16. Gij zult ze wannen, ende de wind zal ze wegnemen, ende de stormwind zal ze verstrooien, maar gij zult u verheugen in den Heere, in den heiligen Israëls zult ge u beroemen.

17. De ellendige ende nooddruftige zoeken water, maar daar en is geen, hare tong versmacht van dorste: Ik de Heere zal ze verhooren, ik de God Israëls en zal ze niet verlaten.

18. Ik zal rivieren op de hooge plaatsen openen ende fonteinen in het midden der valleien, ik zal de woestijne tot een waterpoel zetten, ende het dorre land tot watertochten.

19. Ik zal in de woestijn den cederboom, den sittemboom en den mirteboom en den olieachtigen boom zetten: Ik zal in de wildernis stellen den denneboom, den beuk ende den busboom te gelijk.

20. Opdat zij zien ende bekennen, ende overleggen ende

te gelijk verstaan, dat de haud des Heeren zulks gedaan, ende dat de Heilige Israëls zulks geschapen heeft.

21. Brengt ulieder twistzake voor, zegt de Heere, brengt uwe vaste bewijsredenen bij, zegt de Koning Jacobs.

22. Laat ze voortbrengen en ons verkondigen de dingen, die gebeuren zullen: verkondigt die vorige dingen, welke die geweest zijn, opdat wij het ter harte nemen, ende het einde daarvan weten, of doet ons de toekomende dingen hooren.

23. Verkondigt dingen, die hierna komen zullen, opdat wij weten, dat gij goden zijt, ja doet goed ende doet kwaad, dat wij verbaasd staan ende 't zamen toezien.

24. Ziet, gijlieden zijt min dan niet, en ulieder werk is erger dan een adder; hij is een gruwel, die ulieden verkiest.

25. Ik verwekke (eenen) van het Noorden, ende hij zal komen van den opgang der zonne, hij zal mijnen name aanroepen: ende hij zal komen (over) de Overheden, als (over) leem, en gelijk een Pottebakker het slijk tredet.

26. Wie heeft (wat) verkondigd van den aanbeginne, dat wij het weten mogen, ofte van te voren, dat wij zeggen mogen, hij is rechtvaardig; maar daar en is niemand, die het verkondigt, ook niemand, die (wat) hooren doet, ook niemand, die ulieder woorden hoort.

27. Ik de eerste (zegge) tot Sion, ziet, zietze (daar) ende tot Jeruzalem, Ik zal eenen blijden boodschapper geven.

28. Want ik zag toe, maar daar en was niemand, zelfs onder deze, maar daar en was geen raadgever, dat ik haar zoude vragen, ende zij mij antwoord geven zouden.

29. Ziet, ze zijn altemaal ijdelheid, hare werken zijn een nietig ding, haar gegotene beelden zijn wind ende een ijdel ding.

Geliefde Leeraar en Vriend, mochten wij hart en hand inéén slaan en hartelijk weenen over de breuk van Sion als Israël door donkere vooruitzichten vergezeld, gezamenlijk deed bij Ps. 137. Zeggende:

1. Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als we gedachten aan Zion.

2. Wij hebben onze harpe gehangen aan de wilgen, die daar inne zijn.

3. Als aldaar die ons gevangen hielden, de woorden eenes lieds van ons begeerden: en zij, die ons overhoop geworpen hadden, vreugd: [zeggende,] zingt ons (één) van de liederen Sions.

4. (Wij zeiden), hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land.

5. Indien ik u vergete, o Jeruzalem, zoo vergete mijne rechterhand [haarzelf.]

6. Mijne tonge kleve aan mijne gehemelte, zoo ik aan u niet en gedenke, zoo ik Jeruzalem niet en verheffe boven het hoogste mijner blijdschap.

7. Heere, gedenk aan de kinderen Edoms, aan den dag Jeruzalems, die daar zeide: Ontbloot ze, ontbloot ze tot haar fondament toe.

8. O dochter Babels! die verwoest zult worden, welgelukzalig zal hij zijn, die u uwe misdaad vergelden zal, die gij aan ons misdaan hebt.

9. Welgelukzalig zal hij zijn, die uwe kinderkens grijpen en aan den steenrots verpletteren zal.

God weet wat ons te wachten staat! duistere wolken pakken zich boven onze hoofden samen, en de uiterlijke kerk wordt hoe langer hoe zedeloozer, kan den naam van kerk niet meer dragen, maar is een spelonk van dieven en moor-

denaars; doch dit verschrikke ons niet, de Heer heeft Zichzelven eene Gemeente uitverkoren, die staan zal tot in der eeuwigheid, en daar zal geen onbesnedene gevonden worden, maar daar zullen de uitverkorenen het Lied des Lams zingen en daar zal geen vijand haar storen.

Ach geliefde! wie weet hoe kort of lang onze pelgrimsreis hier meer zijn zal? en wij mogen toch ook bij tijden gelooven, dat de Heer over ons brengen zal, wat Hij over ons bescheiden hebbe; Hij geve ons dan die genade om Hem te zwijgen! De Heere geve UEd. die genade om als eenen David gemoedigd de vijanden tegen te komen; al was het dan ook, dat zij UEd. behandelden in allen opzichte als uwen grooten zender: Gij zult vrede aan uwe ziele bevinden, terwijl uwe vijanden een Kaïns schrik bezette. En al was het, dat zij in de verharding, en in de sprankelen van hare booze en goddelooze daden gerust blijven voortleven, dan helaas! in de verdoemenis zullen zij knarsetanden. — Op dan mijn vriend ten strijde! Hij, die u geroepen heeft is het waardig; ontvangt gij hier spot en laster van de booze menigte, Hij zal u eeuwige zegeningen schenken, God sterke u in uwe omstandigheid. Is u de ingang in den tempel ontzegd, Hij doe u dan met uwe Echtgenoote als eenen Simeon en Anna, is het dan niet in den tempel, den Heere Jezus in uw vertrek of elders belijden!

Hij de Almachtige geve u beiden genade, om in de voor ulieder van eeuwigheid beschikte zaak, stille te zijn; de een trooste den ander door de genade, dit heb ik wel eens mogen ondervinden. O! dan kan de last zoo licht worden. Ach, dat de Heer u en de uwe, en al zijn volk en gunstgenooten, als een eenig man mocht samenvoegen, om voor den Heer te vallen! o! wat zoude zulk een geestelijk krijgs-

heir, door de genade gesterkt, vele vijanden doen vluchten! Och, mochten wij verwaardigd worden onze gebeden te verdubbelen en den Heere om hulp aan te roepen! zeker kwam er verlossing. Op dan ten strijde! sluiten wij ons dicht in een, en steken wij de vaandelen op in de mogendheid des Heeren, gewisselijk zullen wij overwinnen! al was het dan, dat wij de waarheid met ons bloed moesten verzegelen. O! wat eene zalige overwinning! de kroon hangt op het einde van de loopbaan; schijnt het nog menigmaal duister, Hij de Heer kan uit de duisternis het licht verwekken. Des Heeren woord, waarmede gij bekend zijt, is toch vol van vertroostingen, Hij zal zijne beloften, gedaan aan zijn getrouwe knechten, bij Jez. 54 : 17 (*Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong, die in het gerichte tegen u opstaat, zult gij verdoemen. Dit is de erve der knechten des Heeren, en hare gerechtigheid is uit mij, spreekt de Heere*) zekerlijk aan UEd. vervullen. Doch eindigende, zeg ik nogmaals, vervolgingen, geloof ik, zijn er te wachten, daar het mij bij tijden wel eens bijzonder gegeven wordt, om om kracht uit de Hoogte te roepen, tegen de aanstaande verdrukkingen. Och! mochten wij Hem, die ons is voorgegaan, maar blindelings volgen! eerst moest hij op den weg uit de beek drinken en daarna verhoogd worden.

Nu dan geliefde! God geve UEd. met de uwen te roemen in de verdrukkingen! Zijn sterkte zij UEd. ter vertroosting! door genade verlichte de Heere Jezus uwen last, en Hij doe u gemoedigd zijne zaak verdedigen, en liever den dood smaken, dan de waarheid krenken! doch Hij zal het geven.

UEd. VRIEND,

N. N.

Landbouwer in de Prov. Gron.

Prov. Friesland den 14 Januari 1834.

DEN W. Edl. HEER H. DE COCK.

Mijn Vriend en Broeder in 't geloof! Eenmaal den Heiligen, door Gods Geest geschonken en overgeleverd! Genade en licht en sterkte, zij UEd. in deze booze dagen rijkelijk geschonken, door Jezus Christus en den Heiligen Geest.

Hoewel van aangezicht onbekend, doch in den Geest bekend, in naam en in geschrift, gevoelde ik mij opgewekt, om UEd. deze letteren toe te zenden, in de hoop, dat ze UEd. niet onaangenaam mogen zijn, met eerbiedig verzoek om mij ook wederkeerig eenige letteren over te zenden. Hier zijn nog een aantal die hunne knieën voor den afgodischen Baal niet buigen van eigengerechtigheid en zelfzaligmaking, en dus den Heer niet genoeg kunnen danken, dat Hij u, in zichzelf geringen dienstknecht, waardig geacht heeft, om de list van den vorst der duisternis te ontdekken, en manmoedig onder de oogen te durven zien. De Heere zij hiervoor gedankt, want zooveel mij bekend is, heb ik nog geen werkje van eenen leeraar gelezen, die de ronde waarheid zoo duidelijk en klaar heeft aangetoond, want de vijandschap openbaart zich thans duidelijk, hoe vermomd de listige omleidingen ook zich bedienen van verdraagzaamheid en liefde, en onze Geloofsformulieren zoeken uit te roeien, hetwelk onmogelijk is, want zoo ik mij niet bedrieg, heeft de vrijmachtige genade van den drieëenigen God, door den Heiligen Geest, die Artikelen in 1799 in mijn hart gedrukt, hetwelk de vorst der duisternis er niet kan uithalen, hoewel hij mij mijn aandeel bij het klimmen mijner

jaren, menigmaal zoekt te betwisten. Ik had ook niet gedacht, door mijn eigen schuld den vijand te moeten in de hand werken; ik ben beschaamd en moet zeggen: wat is toch de mensch! de Heere weet alle dingen; maar dit geeft de Heere mij bij voortgang al dieper en dieper op mijne ziel: *uit genade moet gij zalig worden, en dat niet uit u, het is Gods gave.* Nu mijn Heer! en in een tijdvak van 34 jaren dan eens meer, dan eens minder ijver, naar dat de Heere in mij werkte, heb ik lust ontvangen, benevens Gods woord, ook de Kerkelijke geschiedenissen te lezen en zelf aan te schaffen, zoodat ik voor een burgerman een goede verzameling van boeken heb, en bewijs, om mijne beschuldigers de ontrouwheid van hun dienst wel te bewijzen, maar het ontbreekt mij aan tijd en bekwaamheid, want ik houd het er voor, dat ieder, die het niet gegeven is, kan zonder bespot te worden, niet optreden, er is wel lust maar geen bekwaamheid. — Zoo ik eenige werken mocht hebben, die UEd. van dienst konden zijn, bied ik ze UEd. gul aan, om ze tot UEd. en onzer aller nut in deze dagen te gebruiken; dit zal mij aangenaam zijn. Daar wij allerlei vertelseltjes hooren, dat UEd. van uwe dienst beroofd zijt, zoo zou ik zeer begeerig zijn naar de waarheid, de een zegt om UEd. uitgegeven werk, waar gij Dom. *Brouwer* en *Reddingius* de waarheid hebt gezegd, het is nog beter om de waarheid uit den dienst dan met de leugen in den dienst; anderen zeggen om het niet zingen van de Gezangen; en dit kan naar recht ook niet, dus altijd door onrecht; doch de Heere regeert en zal het maken. Hij regeere UEd. door zijnen Geest! en gorde u aan om nog ten dienste van Sions kerk te strijden, hetzij door woord of schrift, de uitkomst zal leeren, wat de Heere voor heeft met zijne duurgekochte

kerk, laten wij in Hem pal staan, tot zijne eer en onze zaligheid. Hierop eenige letteren te ontvangen, zou ons aangenaam zijn.

Zijt hartelijk van mij en de mijnen en die kleinen, die in Sion geboren zijn, hartelijk met de uwen gegroet. Het licht van des Heeren Geest, worde u rijkelijk geschonken. Dit is de wensch van hem, die zich noemt,

UEd. hartelijke en geliefde vriend.

N. N.

Een burgerman in Friesland.

Provincie Overijsel den 30 Jan. 1834.

EERWAARDE LEERAAR!

Dierbare Broeder in den Heere Jezus Christus! Genade, liefde, vrede en barmhartigheid, van God den Vader, door Zijnen Zoon Jezus Christus, nevens de troostvolle gemeenschap van den Heiligen Geest, zij u vermenigvuldigd!

Lang heb ik, van tijd tot tijd, met verlangen een brief van UEd. te gemoet gezien, volgens onze afspraak, als het werkje, tegen Reddingius en Brouwer in het licht was, doch daar ik hoor dat de vijand als een stroom tegen UEd. opkomt, zoo kan ik UEd. heel gemakkelijk verontschuldigen; ondertusschen ben ik en mijn broeder in den Heere, N.N. (ten wiens huize ik mij bevinde, en wien de Heere bijzonder licht schenkt in de waarheid, en uitrust met den geest van vrijmoedigheid en getrouwheid, om de waarheid hulde

te doen) zonder ophouden met den Apostel Paulus I Thess. 1 : 3. Gedenkende, *het werk uwes geloofs, en den arbeid uwer liefde, en de verdraagzaamheid der hope op onzen Heere Jezus Christus;* dat geschonken geloof, hetwelk door de liefde werkende is, en hetwelk u met alle de heiligen overgeleverd is, in hetwelk gij ook staat, en in hetwelk gij ook roemt, en door hetwelke gij ook zalig wordt, wanneer hetzelve beproefd zal geweest zijn; gelijk de Apostel Jacobus door den Geest Gods zegt, zeggende: *Zalig is de man die verzoeking verdraagt, want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft, dengenen die Hem liefhebben;* en de Apostel Paulus, door dienzelfden Geest zegt: *Wetende dat de beproeving uwes geloofs lijdzaamheid werkt, en de lijdzaamheid bevinding, en de bevindinge hope, en de hope beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is, door den Heiligen Geest.* Geliefde Broeder in den Heere! de Heere, welke naar zijne onbegrijpelijke barmhartigheid in Christus Jezus, hoezeer de waarheid in deze onze dagen, door de vijanden vertrapt en vertreden wordt, hoezeer het wild gedierte woedt, om den wijngaard des Heeren te vernielen, en onderstboven te wroeten, nog evenwel den hoop zijner ellendigen niet vergeet en welke UEd., naar het ondoorgrondelijke van zijne Souvereine, vrije ontfermende genade in Christus Jezus, daartoe verkoren heeft, en uitrust met den geest van getrouwheid, om voor de waarheid pal te staan, dezelve make u langs hoe meer getrouw, om niet ééne klauw toe te geven. Tot opwekking hiervan, wil ik u herinneren het zeggen van onzen geliefden Broeder in den Heere, *Wilhelmus à Brakel* in zijnen brief aan eenige verdrukte broeders geschreven, en welken gij vinden kunt, onder op bladzijde 1372. Nu

dan mijne geliefde broeders, zijt dapper in den geestelijken strijd enz.

Geliefde Broeder in den Heere, daar men ons zeer ongelijke verhalen doet, omtrent den toestand van uwe zaken, sommigen zeggen dat UEd. de predikstoel voor den tijd van zes weken ontzegd is, omdat gij die kinderen uit andere gemeenten gedoopt hebt, en weder anderen zeggen voor altijd: doch met uitsluiting zoo UEd. het werkje tegen Reddingius en Brouwer herroept, dat UEd. alsdan ook kunt blijven, zoo wenschen en verlangen wij hartelijk, hetzelve zoo spoedig als het UEd. mogelijk is, schriftelijk te vernemen, en tevens ook, hoe gij voor u zelf daaronder staat, of gij door deze verdrukking nog krachtiger aangespoord wordt, en of UEd. de waarheid ook nog hoe langer hoe dierbaarder wordt, en welke bevinding het aan uwe ziel werkt, en zoo het UEd. mogelijk is, zoo zendt mij eenige exemplaren van het werkje tegen Reddingius en Brouwer met de prijzen, hopende zoo de Heere wil en ik leve, tegen aanstaanden Mei, (terwijl ik tot zoolang aan mijne werkzaamheden ben, dat ik niet tot UEd. kan komen,) om zelf mondeling met UEd. te spreken, en mocht het in den weg van 's Heeren aanbiddelijke Voorzienigheid zijn, hoe gaarne wenschten wij een bezoek van UEd. te ontvangen. Ik eindige met den wensch van den Apostel, bij Hebr. 13 : 20, 21. *De God nu des vredes, die den Grooten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit de dooden heeft weder gebracht, namelijk onze Heere Jezus Christus, die volmake u in alle goede werken, opdat gij zijnen wil moogt doen, werkende in u hetgeen voor hem welbehagelijk is, door Jezus Christus, denwelken zij de Heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.*

U groeten hartelijk, benevens uwe vrouw, onze broeder N. N., en alle broeders en zusters in den Heere, die de waarheid liefhebben en den Baäl verlaten hebben.

Noemende mij door het geloove uw
Broeder in den Heere:
N. N.
Een gering burger uit de Prov. Overijssel.

Prov. Noord-Braband den 4 Febr. 1834.

Teeder geliefde Leeraar en Broeder in den Heere Jezus Christus!

Toen konde zich Jozef niet meer bedwingen, aan zijne broederen zich bekend te maken, leest men Gen. 45. Dit is ook in een ander opzicht mijn geval, dat ik niet langer kan wachten, u, geliefde Leeraar! eenige letteren toe te zenden, hoewel mij geheel onbekend van aangezicht. Dan bij het eerste lezen van uwe uitgegevene werkjes, gevoelde ik zoo eenen nauwen band van zalige vereeniging der ziele, en werd toen bepaald bij het zeggen van den Apostel, omtrent den Heere Jezus 1 Petr. 1 vs. 8, *denwelken gij niet gezien en nochtans liefhebt*; ja dat mocht ik zoo in nadruk ontwaar worden, die nauwe broederlijke liefde, dat mijne ziel aan u verkleefd was, en wel door een band door God zelf gelegd, en dit was voornamelijk door middel van het lezen in dat werkje: *De verdediging van de ware Gereformeerde leer en van de ware Gereformeerden*, daar gij in zegt,

dat de Heere Jezus het voor de vromen beantwoordt, waarom dat ze uit de kerk blijven op zoo vele plaatsen, volgens Joh. 10 : 1 — 5, daar dan de hoofdzakelijke reden is, *dat zij de stem des vreemden niet kennen en daarom geenszins volgen maar van haar vlieden.* Och dat zonk zoo in mijne ziel, en ik kon zoo betuigen voor den Heere, dat dat alleen ook de reden is, waarom ik zoo weinig er kom, en mijne ziel een afkeer gevoelt van die huurlingen, die de waarheid verdonkeren, ja zelfs verdraaien tot hun eigen verderf en voor diegenen, die ze hooren, daar dezulken zeker daarenboven nog als wolven aanvallen op de schaapskooi, en weerlooze schapen van den Heere Jezus, daar ze zelfs niet willen ingaan, en anderen komen te verhinderen, zooals het breedvoerig en krachtig door u is aangetoond, — en door velen van Gods lieve volk aan onze plaats tot zegen is gehoord en gelezen, die ook met mij nieuwe banden van vereeniging der ziele aan u gevoelen, en den Heere begeeren te danken en te loven voor de genade en vrijmoedigmakenden geest, aan u geschonken; daar gij toch ook wel zult willen erkennen, dat gij met kracht uit de hoogte zijt aangegord geweest, en de pen hebt opgevat uit liefde voor God en voor de waarheid, als ook voor zoo vele weerlooze kinderen Gods, die als schapen aan den stal van Jezus behooren, en die in plaats van herders door wolven worden geleid, en die daaronder weenen. O! die verkwikking, die het geeft voor zulke zwakke sukkelende zielen is onuitsprekelijk! en daarvoor is bizonder uw geschreven werk tot zegen geweest, en zal wel voor 't nageslacht tot zegening blijven, O lieve Leeraar! Uw groote Zender zal u daar de zalige blijken van zijn hooge goedkeuring wel op doen ondervinden, en het genadeloon doen smaken, hoe dat ook die Sion gram zijn, tegen

u mogen worden, zooals wij hier bij geruchten hooren, echter nog niets met zekerheid weten, dat u het prediken zou verboden zijn, en gij het Evangelium niet meer zoudt mogen verkondigen. Dan al was het waarheid, (dat ik hartelijk wensch, dat wij van het tegendeel eens mochten hooren) dan zal toch de uitkomst wel heerlijk voor Gods naam, en tot zaligheid voor uwe ziele zijn. Was het bloed der martelaren het zaad der kerk onder de vervolging, dan zal ook de onderdrukking van u (dat geloof ik zeker) tot bevordering van het Rijk van *Christus* worden dienstbaar gemaakt, en daar het reeds al met zoo veel zegen is bekroond, zal het nog wel meer bevestigend worden gezien en getoond, dat dit een werk van den Heere is en wonderlijk in onze oogen. Het moge in den eersten opslag eens donker voor de toekomst aan u en uwe waarde betrekkingen zich vertoonen, dat wel waarschijnlijk mijns inziens zal plaats hebben, maar och lieve Leeraar! gij hebt met eenen God te doen, die in de donkerheid woont, en het is zalig voor onze ziel, als wij den Heer in de donkerheid mogen liefhebben en standvastig aankleven; Hij zal toch zijne dienaars niet laten verzoeken boven vermogen. O neen! gij hebt al de beloften Gods voor u, daar God zelfs door den mond van den profeet betuigt: *Alle instrument dat tegen u bedacht wordt, zal niet gelukken, en alle tonge, die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen: dit is de erve der knechten des Heeren en hunne gerechtigheid is uit mij, spreekt de Heere.* Ja, dat laatste gedeelte, daar licht immers de troost voor uw hart in, dat de gerechtigheid, beschutting of bescherming uit God is. Was de gerechtigheid uit u, dan hadt gij reden om moedeloos neêr te zitten, maar nu is er grond van hoop, omdat God zichzelven zoo in Zijn woord verklaart, daar

zal niet eene belofte feilen, daar al de beloften in Christus Ja en Amen zijn. — En gij hebt met zoo eenen getrouwen en onveranderlijken Verbonds-God te doen, daar gij zeker al zoo vele sprekende blijken en bewijzen van zult genoten hebben, waarin de Heere dat heeft getoond en U als uit den Hemel door de zalige verlichting van zijnen Geest, als heeft toegeroepen: *Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij kindervn Jacobs niet verteerd, als ook bergen zullen wijken, heuvelen wankelen, maar mijne goedertierenheid en het verbond des vredes zal niet wijken of wankelen in eeuwigheid.* En uwe lieve Borg en Zender zelf, heeft, toen Hij op aarde was, die troosttaal toegeroepen aan al zijn arm volk, dat hier om de waarheid zoude vervolgd worden, daar Hij zegt: *Zalig zijt Gij wanneer u de menschen smaden en vervolgen, liegende alle kwaad tegen U spreken om mijnent wille; verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen, want alzoo hebben zij vervolgd de profeten die voor u geweest zijn.* En de Apostel Paulus schreef aan zijn' geliefden zoon, 2 Tim. 3: 12, uit zijn vervolging schrijvende, zegt hij in dat 12de vers: *En allen, die godzaliglijk willen leven, zullen vervolgd worden.* O lieve Leeraar! het is zoo aanbiddelijk groot, te lijden als een Christen, en vooral als een gezant Gods. Och! mocht al Gods volk verwaardigd worden, om meer godzalig te leven in hun gedrag en wandel, daar zoude wel meer vervolging plaats hebben; maar helaas! wat is er ook in dezen geen stof tot droefheid, dat de kostelijke kinderen Sions, maar al te veel de aarden flesschen gelijk zijn geworden, en dat het zoo weinig blijkbaar doorstraalt, dat ze Jezus eigendom zijn geworden, en hoevelen worden als met den stroom van nieuwigheden vervoerd. — Dan genoeg hiervan! en om dan weder

te komen tot hetgeen ik schreef, dat al de beloften Gods voor u waren, zoo is er nog iets, dat zeker ook door dien verheerlijkten Borg en Middelaar is verworven, nog dit tot uwe previlegie, dat gij in deze dagen door Gods volk aan onze plaats, en zoo ik volkomen geloof, in ons gansche Vaderland, als op de vleugelen des gebeds gedragen wordt. Werd er, toen de geliefde Apostel Petrus in de gevangenis zat, een gedurig gebed tot God van de Gemeente voor hem gedaan, niet minder is het ook thans voor U, in de eenzame bidplaatsen, als ook in de samenkomsten van Gods volk, daar wij tweemaal in de week, aan onze plaats biduur hebben om de nooden op onze knieën, des Donderdags- en Zaturdagsavonds, voor onze diepgezonkene kerk in ons zuchtend Vaderland aan den Heere op te dragen, dan worden er ook bizonder voor u, smeekingen tot den Troon der Genade opgezonden, om ondersteuning, standvastigheid en de zalige vertroosting Gods. Ik weet wel, de Heere zal niet om het bidden, maar de Dichter zegt toch Ps. 116: *En onze God ontfermt zich op 't gebed*; — en och! dat is zoo eene gewillige van zelfsheid, door de nauwe banden van zalige vereeniging der ziele. —

Nu lieve Leeraar en nauwe vereenigde zielevriend! hoewel onbekend van aangezicht, verschoon mijne vrijpostigheid, dat ik deze gebrekvolle letteren u toezende, het is uit liefde tot u en de waarheid, en het is door veel strijd gegaan, daar ik er lang mede zwanger heb gegaan, maar telkens terug gehouden ben, omdat ik vreesde, meer mij zelven te bedoelen als wel de eere Gods, dan, het laatste is de grondkeus van mijne ziel, dit kan ik in oprechtheid betuigen.

De Heer, is mijn hartewensch en bede, onderschrage U,

als met eeuwige armen, en giete door zijn' Geest eene ruime mate van zijne zalige vertroosting in uwe ziel, zoodat gij in 't licht van Zijn vriendelijk aanschijn moogt wandelen. Groet van mij, hoewel onbekend allen die Jezus liefhebben, alle mijne lieve zielevrienden groeten U, en ontvang die ook van mij, die zich met alle hoogachting noemt:

Uw teeder liefhebbende zielevriend in den Heere,

N. N.

Een heer uit de Provincie Noord-Brabant.

P. S. *Het zoude mij en mijne lieve zielevrienden bizonder aangenaam zijn, eenig antwoord van U Eerw. te mogen ontvangen, al was het maar zes regeltjes. Och, denk er eens over, om aan ons verlangen te voldoen.*

Prov. Gelderland 12 Februari 1834.

WelEerwaarde Heer,

Hooggeschatte Broeder in onzen Heere Jezus Christus, den Eenigen.

Sedert eenigen tijd zijn hier de wonderlijkste, tegenstrijdigste geruchten in omloop, aangaande de verdrukkingen, welke Uw Eerw. te verduren heeft, ten gevolge van het uitgeven van uw vrijmoedig schrijven tegen de godslasterlijke schriften van de Heeren Meier Brouwer en Reddingius. Verlangend, in dezen *de waarheid* te mogen vernemen, zooals ook de geheele toedracht der zaak, neem ik de vrijheid mij aan Uw WelEerw. te wenden: hopende, dat mijne hartelijke liefde en belangstelling in 't lot van eenen, om der waarheids wille lijdenden Broeder, bij Uw Eerw. mijne vrijpostigheid zal verontschuldigen. Vele kinderen Gods hier ter

stede, hebben met mij Uw Eerw. vrijmoedige verdediging met groote overeenstemming en innige blijdschap gelezen ; dankende den Heere, dat het Hem heeft mogen behagen, zich niet alleen eenen Dienaar te verwekken, maar dien ook met vrijmoedigheid en kracht uit te rusten, om in deze donkere tijden, zijn stem tegen den logengeest te verheffen, die de geheele Nederlandsche kerk vervult. Wij bidden, dat de Heere, door Zijnen H. Geest, Uw Eerw. verder licht, wijsheid, raad en volharding schenken mag, om Zijnen Wil en Raad te vervullen : dat Hij, de Getrouwe, Uw Eerw. geven mag, eer, aanzien, goed en bloed, ja alles voor Hem over te hebben, die uit vrije genade, om Zijns Zelfs wil, een wijze belooner is, voor allen die Hem in onverderfelijkheid lief mogen hebben. De Heere drukke door Zijnen H. Geest op uwe ziel Matt. 3 : 10 en 11 : *En ook is alreede de bijl aan den wortel der boomen gelegd ; alle boom dan, die geene goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen, en in het vuur geworpen. Ik doop u wel met water tot bekeering : maar die na mij komt is sterker dan ik, wiens schoenen ik niet waardig ben (hem na) te dragen ; die zal u met den Heiligen Geest en met vuur doopen* Joh. 15 : 20 en 21. *Gedenkt des woords, dat ik u gezegd hebbe : een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien zij mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen ; indien zij mijn woord bewaard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren. Maar al deze dingen zullen zij doen om mijns naams wil, omdat zij Hem niet kennen, die mij gezonden heeft.* 1 Petr. 4 : 14 *Indien gij gesmaad wordt om den naam van Christus, zoo zijt gij zalig ; want de Geest der heerlijkheid, en (de Geest) van God rust op u. Wat hen aangaat, Hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt.*

De Staat der zaken kan niet blijven, zooals die thans is.

De Nederlandsche Gereformeerde Kerk bestaat niet meer. De Synode van Dordrecht is opgelost, de formulieren van Eenheid krachteloos gemaakt en ieder Baälpriester gerechtigd, om naar het goeddunken zijns harten, de leere der waarheid, die naar Gods onfeilbaar woord en naar de bevindingen der oprechten is, te verbasteren, te ontzenuwen, te verknoeien en te vernietigen; getuige hiervan het onlangs uitgekomene geschrift van Hofstede de Groot, Prof. te Groningen. De afval is volkomen! Nog heeft de Heere een overblijfsel in den lande, eene duur gekochte Gemeente, wier leden leven. Och dat de Heer de hemelen scheurde, dat Hij nederkwame en Zijnen H. Geest over ons wilde uitstorten, opdat Zijne *vrije* genade alleen verheerlijkt worde, wij sterven, Hij wassen mocht! Amen.

De Drieëenige God ontvange de eer van alles!

Met bizondere hoogachting en Christelijke liefde en betrekking, heb ik de eer mij te noemen:

Uw Eerw. Heilbiddende en ootmoedige Dienaresse

N. N.

Eene dame uit Gelderland.

Wel Eerw. Heer, geliefde Broeder in den gezegenden Heer en Zaligmaker zijner duur gekochte Gemeente in Hem, die de onwankelbare Rots onzer hope is, te midden der schuimende golfslagen der vijandige onstuimige wereldzee.

Ja, gewis! die man zal zijn als eene verberging tegen den wind en eene schuilplaats tegen den vloed, ja, als waterbeken in eene dorre plaats. Als de schaduwe eens zwaren rotssteens in een dorstig land. — Dat zult ook gij nu ondervinden, geliefde Broeder in den Heere, die de genade ontvangt en het voorrecht geniet, om den Naam, uwes eenmaal door Farizeën en Schriftgeleerden gesmaden en verachten Meesters, zelve nu smaadheid en verguizing te mogen verduren. Zalig spreekt u de Schrift, daar gij lijdt om der gerechtigheid wille. Zalig omdat gij gesmaad wordt om den name Christus, en zij voegt u dien heerlijken troostgrond bij: want de geest der heerlijkheid en de Geest Gods rust op u. — Dat zult gij bij bevinding kennen, dat er groote vreugde kan gesmaakt worden, wanneer men in velerlei verzoekingen valt, dat de Goddelijke Geest, wiens Naam zoo bij uitnemendheid Trooster is, overvloedig weet te troosten in 't arme zondaars harte, juist in die tijden bizonder nabij de zon der gerechtigheid weet te brengen, om niet alleen door hare stralen verlichting, maar ook door haren gloed verwarming te verspreiden. — Neen, gij zult dus van God getroost en verkwikt naar den inwendigen mensch, geen troostwoord van menschen behoeven, maar schrijven moet ik; de liefde drong mij, en nu mag en kan ik niet langer wederstaan de aandrijving, die ik weet dat zij van boven is en mij geen ruste laat, voordat ik u, als van verre de broederhand toegereikt heb en u van mijne oprechte, broederlijke liefde en samenstemming des harten verzekerd

heb. Reeds lang was ik met u werkzaam geweest. — Voor dat uw boekje verscheen, was het mij reeds ter oore gekomen, dat God de Heere u de genade geschonken had om te midden der ontrouw dezer dagen, te midden der vervallende zaken onzer kerk, te midden der onheilige Priesters of liever Baälsdienaars, wier getal legio is, op te staan ; de slappe handen en trage knieën weder op te richten ; uit de keel te roepen en tegenover de duizenden monden, die zich in onze jammerlijke dagen openen, om den mensch, den aardworm, den vloekwaardigen overtreder der Heilige Gods geboden, te verheffen en schaamteloos te verhoogen ; de heilige bediening waartoe God u geroepen heeft tot verheffing en verhooging van die vrije souvereine genade Gods aan te wenden — Mijn hart juichte over deze verblijdende boodschap, daar ook mij de verbreking Jozefs doet treuren, ook mij de gescheurde en verwoeste muren van Jeruzalem het harte scheuren. — Toen kwam een werkje uit en ik moet oprecht zijn, ja kan niet anders, zoo mij de Heere die genade op mijne bede schenken wil. — De titel vond ik te hard en de stijl van het werk zelve te slordig ; maar o ! bij die kleine bedenkingen vond ik daarentegen de dierbare waarheid, gelijk die in onze door God Gereformeerde Kerk, door onze godzalige Voorvaderen naar de Schrift geleerd en beleden werd, en ik zag in u eenen geliefden Broeder, die als een getrouw wachter op de muren van Jeruzalem voor de eer van uwen gezegenden Koning de genade hebt, te strijden, terwijl er zoo velen zijn, zelfs onder hen, die met den verwoestenden vijand niet meedoen, welke echter meenen in 't vreedzaam verkondigen der waarheid te kunnen berusten, zonder zich ook tegen den logen en de logenpredikers te behoeven te verzetten en den strijd te voeren, vergetende

dat zoo de Apostel aan den jeugdigen Leeraar voorhield, dat hij zich benaarstigen moest om het Woord der waarheid recht te snijden, hij hem ook tevens vermaant, zich te stellen tegen het ongoddelijk ijdel roepen der tegenstanders, die in meerdere goddeloosheid zouden toenemen, wier woord zou voorteten als de kanker, waarvan hij zelve meende twee bij name te moeten noemen, opdat de Gemeente daar tegen gewaarschuwd worde. Zoodra vernam ik niet den zegen, die de getrouwe God genadiglijk en tot roem Zijns Naams op uwen arbeid wilde schenken, of ik voorzag de verdrukkinge. O, mijn lieve Broeder! zij zij u welkom! de Heere, de Koning der Kerke, staat aan uw rechterhand, vreest niet, dan alleen dit, dat gij iets anders ooit dan Hem zoudet vreezen; de Heere make u klein aan zijne voeten en verwaardige u met de verbrijzeling des harten, over de groote genade die u te beurt valt, dan zal Hij u verhoogen voor de oogen uwer vijanden, of liever, Hij zal in en door de u aangedane verdrukkingen verhoogd worden. — Laat de menigte te zamen komen tegen ons, laat een deel, van die nog met ons schijnen te zijn, afvallen, want Hij komt met de wan in de hand, om zijne dorschvloer te doorzuiveren, geen nood! zij zijn meer die met ons zijn, dan die met hen zijn. Gedenken wij aan eenen G i d e o n, die de kleinste was in zijns vaders huis, en wiens duizend de armste was in M a n a s s e. Werd hij niet met een handvol volks, (driehonderd man,) door den Almachtigen Vorst van 't heir des Heeren toegerust, om de machtige benden der Midianieten te verslaan? Houden wij dan goeden moed, al is het getal weinig in deze dagen van trouweloosheid of walgelijke lauwheid; het is juist nu meer, dan wanneer er velen zijn, dat de roem der vrije genade Gods zal verheerlijkt worden:

ja, in de verdrukking zelve, die op handen is, zal zich de Heer, dien wij dienen mogen, (o ! ontfermingen Gods ! wij vloekwaardige zondaars en van nature dienaars des satans !) grootelijks verheerlijken. — Daar staan de drie jongelingen, onmachtig in zichzelven en onderworpen in de verdrukkinge in het midden des gloeienden ovens, ongelet, ongeschonden, omdat de gezegende Jezus ook daar was, die beloofd had en nog blijft beloven : als gij zult gaan door het water, ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstroomen ; wanneer gij door het vuur zult gaan, gij zult niet verbranden en de vlam zal u niet aansteken.

Mijn vriend v. H. heeft mij verhaald hoe het thans met uwe zaak gelegen is. Welnu, laat het Sanhedrin vergaderen en laten wij zoo lang zingen met den Psalmist Ps. 68 : 1, 2.— Ik vernam ook dat mijn dierbare vriend en broeder Ds. S. van G. en eenige andere jonge Leeraren die God aangordt tot den krijg, in moeielijkheid komen. Zoo moet het gaan, zullen wij eens uit den Babel van verwarring bevrijd worden. Och ! dat de Heere uit Sion kwam ! Och ! dat het Hem, als een stroom aanliepe, dat 't Hem behage, in vele doodsbeenderen een geest des levens in te blazen en velen voor de vervallene muren van ons dierbaar Neêrlandsch Sion toe te rusten ! In de vergaderingen van Gods volk (ook in die ik ten mijnen huize alhier heb, nagenoeg vijftig personen meestal uit die *kleinen* bestaande, die de Heere als een steunsel voor den lande bewaart en tot wien Hij de hand uitstrekt) wordt veel voor u gebeden en ik gevoel er mij (ik wil 't u niet ontveinzen) bij het nederleggen en bij het opstaan gedurig mede bezig. Wij hebben eenen machtigen Bondgenoot. Hij heet : het Lam Gods en dat Lam zal ze overwinnen, die tegen Hem krijg voeren ; Hij is een Heer der Heeren, een Koning der Ko-

ningen, en Hij zal overwinnen en die met Hem zijn, de geroepenen, de uitverkorenen, de geloovigen! — Maar, o! mijn broeder! dien ik in waarheid liefheb, terwijl mijne bede tot God voor u is, dat gij genade moogt ontvangen, om getrouw te blijven, en liever alles te verduren, dan dien, om uwe zonden te verzoenen, zoo mishandelden Jezus in 't minste te verloochenen, zoo mag ik er ook wel mijne zielsbede bijvoegen, dat het u mag gegeven worden en ons allen, die zullen geroepen worden om voor Jezus naam te lijden, dit te ondergaan als Christenen, als Discipelen desgenen, die in zwakheid zijne kracht wil openbaren, en meer uitbreiding van zijn Koninkrijk, in het onderworpen lijden der verdrukkinge door Zijne getrouwe knechten heeft daargesteld, dan in het driftig wederstand bieden, dat Hem niet behaagt. Wij kennen onze roeping, zoo wij door genade in den gezegenden Borg en Middelaar mogen gelooven, Hij heeft ons niet gegeven een' geest der vreesachtigheid, maar der kracht, en der liefde en der gematigdheid; en de beschrijving van de geheele wapenrusting des Christen Ridders in den brief aan de Efezen: eindigt met het krachtig wapen van *alle biddinge en smeekinge, biddende ten allen tijde in den geest, en tot hetzelve wakende, met alle gedurigheid en smeekinge voor al de heiligen!* — Dan zal ook de zielswensch van het recht gereformeerde hart in ons vervuld worden bij de uitkomst: *de mensch zal op 't diepste vernederd en God op 't hoogst verheerlijkt worden!* Daartoe zij Hij, die Goël, u nabij met Zijnen Almachtigen Geest, Hij geve u kracht en wijsheid, standvastigheid en trouwe, geduld en onwankelbare hope, en Hij schare zich rondom u en alle zijne ware Sionieten, als een eeuwige muur! En gedenken wij aan Ps. 73.

Over een paar weken moet ik met de mijnen naar

Amsterdam; mocht ik mij daar verblijd zien met eenige tijding van, u wees dan zoo goed den brief, waar ik reikhalzend naar verlang, aldus bij mijnen schoonvader te adresseeren. — A. . . . . thans gelogeerd ten huize van . . . .

Zijt intusschen met de uwen op het hartelijkste gegroet en groet ook broederlijk de geliefde kinderen Gods, die u omringen en in uwe verdrukking mede verdrukt worden; verzeker ook hen van mijne hand, dat ik gevoel wat het te zeggen zij, als één lid lijdt, dan lijden al de leden mede. — De woorden des Barmhartigen Hoogepriesters, zij onze vertroostinge: *dit* is uwe ure en de macht der duisternis: eenmaal zal 't ook zijn, *de ure zijns oordeels* is gekomen (Openb. 14.)

Doch ik moet eindigen! Mochten deze weinige regelen, u uit het broederhart toegestroomd, aangenaam zijn, is de wensch van

Uwen Dienaar en liefhebb. broeder in Christus,

Zuid-Holland den 24sten Febr.

N. N.

Smilde den 1 Maart 1834.

Dierbare Broeder en Zuster in onzen Borg J. C.

Uit innerlijke broederlijke liefdebetrekkingen, die ik tot U Wel Ed. gevoele, en bijzonder in die omstandigheden, waarin gij u thans bevindt, kan ik niet nalaten u met deze goede gelegenheid eenige letteren te zenden; mocht het den

Heere behagen dat het nog mocht zijn tot eere zijns naams en tot troost en bemoediging voor u, in den weg waarin gij thans zijt.

Ik schreef U Wel Ed. voor eenige weken met broeder L., dat de vijanden u misschien uit- en inwendig wel zouden komen aanvallen ; en helaas ! ik hoorde het al den 25 Dec. uit zijnen mond ! dat de uitwendige vijanden van Jezus Koninkrijk, u in uw dienstwerk geschorst hadden. Die deelneming die wij gezamenlijk met onze broeders en zusters, op het gezelschap den 25 Dec, met u gevoelden, kan ik niet genoegzaam uitdrukken. Wij zongen daarop Ps. 118 vs. 3 en 4 ; onder het lezen troffen mij bijzonder die woorden :

»'t Is beter, als w' om redding wenschen,
»Te vluchten tot des Heeren macht,
»Dan dat men ooit vertrouw op menschen,
»Of zelfs van prinsen hulp verwacht."

O ! dat wenschte ik toen zoo hartelijk om het ook voor UEd. te doen. Lieve Zielevrienden geloof het vrij, de Heere verwekt bidders voor U, in het verborgen en openbaar, dat mochten wij gisteren avond ook nog doen in onze oefening. Met verlangen zagen wij G. van het H. tegemoet, hoe het met U in al de zaken van A. enz. was gesteld ; hij heeft Woensdag avond te A. geoefend en alhier Donderdag avond en Vrijdag, en bizonder ons gewaarschuwd, om de valsche leeringen te haten en te vlieden, en ons aangemoedigd om (in des Heeren kracht) pal te staan voor de eer en zaak van Jehovah, dat een ieder zijn talent, van den Heere uit genade ontvangen, op winst mocht doen, zelfs vrouwen, even als bij den Tempelbouw van Salomo, dassevellen en geitenhaar brachten ; want zeide hij : de Heere is op weg ; aan de kimmen komt de dageraad opgaan en mochten wij

dan als die drie helden van David het water haalden uit Bethlehems bornput, het ook over hebben voor dien geestelijken David. De Heere verwekt mannen, die het heil van Sion ter harte gaat, inzonderheid onzen dierbaren zielevriend Dom. de Cock. Ik heb voorledene week met genoegen en nut voor mijne ziel, uwen brief bij den Heer W. gelezen, en wel voornamenlijk dat de broeders en zusters in Noord-Brabant, tweemaal in de week biduur hielden, op gebogene knieën, voor de belangen van Kerk en Vaderland; dus schijnt het mij toe, dat de Heere, daar Hij bidders komt verwekken nog in gunst wil nederzien, en de Kerk nog eens wil verlossen van die menigte ontrouwe herders, huurlingen en wolven, die in schaapskleederen komen om de schapen van Jezus (indien het hun mogelijk ware) te verleiden en te verslinden, maar hunne uitzinnigheid wordt al aan velen openbaar, en o! mocht het aan allen openbaar worden, dat ze blinde leidslieden der blinden zijn. In deze zoogenaamde Gereformeerde kerk, komen vooral des Zondags avonds zoo weinig menschen meer, dat hij omtrent voor ledige banken staat te schreeuwen, daar wij in de oefening, door Gods zegen, dunkt mij, wel omtrent 3 à 400 menschen somtijds mogen hebben. Ja! de Heere schenkt hier ook nog honger, niet naar brood, maar naar het levende Woord.

Ik heb in de voorledene week onderscheidene boekjes ontvangen, als: de Cock, Antwoord op de Vriendelijke Vraag, No. 1, naar mijn inzien gepast beantwoord; wij verlangen nu al weder naar No. 2. Het openlijk Protest; van van der Werp en L. Dijkstra, vinden hier ook zoovele goedkeuring, dat ze eergisteren bij den Boekverkooper te Assen, allen waren uitverkocht, alsmede te Groningen, daar G. maar 2

meer had kunnen krijgen, die hij nu naar Dom. C. wilde zenden. Themmen van Wierum is eenvoudig maar doeltreffend. Klok van Delfzijl ben ik over verwonderd van zijn scherp doorzicht dat de Heere hem heeft geschonken. De Separatisten verdedigd, is dunkt mij wel goed, maar jammer dat hij zijn naam verzwijgt; daar zijn ook nog al Nikodemussen en Obadjas. Och! dat er meer Eliassen mochten zijn.

Nu lieve zielevrienden, de Heere schenke U den vrijmoedigen Geest als Elias, den ijver als Pinehas, en het vertrouwen als David, want als gij daar moogt geplaatst worden, dan durft gij in de mogendheid des Heeren, de Goliats dezer eeuw manmoedig onder de oogen zien, en Hij, voor wien gij werkt en ijvert, zal U dan ook niet beschaamd doen uitkomen, maar dan zult gij hier reeds bij aanvang rust en vrede in uwe zielen ondervinden, en eenmaal die taal van Jezus hooren: » *Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinigen zijt gij getrouw geweest, over velen zal ik u zetten.*"

Wij wenschen u in alles de beste zegeningen des Heeren, Hij weet wat gij noodig hebt, en noemen ons met broeder en zusterlijke liefde UEerw. broeders en zusters in onzen Borg J. C. uit aller naam

N. N.

Een landbouwer uit de Prov. Drente.

P. S. Zoodra het een of ander bizonder nieuws, met UErw. of anderen komt optedoen, verzoeken wij vriendelijk ons zulks spoedig te melden, en laat de tijd UEerw. eenigszins toe om eenige letteren met brenger dezes aan ons te schrijven, zal zulks ons zeer aangenaam zijn, en wanneer UErw. licht en inzien mochtet ontvangen, onder biddend op- en uitzien van den Heere, over deze inleggende zaak,

mochtet gij ons dan spoedig schrijven. O! dit wenschen en bidden wij, dat de Heere UEerw. als een middel moge gebruiken om zoo het heil en den vrede van Sion te bevorderen, en U zoo in alle waarheid moge leiden.

Prov. Utr. den Maart 1834.

Wel Eerw. Heer! Hoog geachte Vriend
in den Heere J. C.!

Niet tevergeefs zegt de Heere Jezus Christus Joh. 15: 20: *Een dienstknecht is niet meerder dan zijn Heer; indien zij mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen.* Woorden, die in deze dagen van donkerheid en duisternis, ten vollen bevestigd worden ook ten uwen opzicht, daar men er op uit is, niet alleen om die dierbare waarheid te verdonkeren en ware het mogelijk, geheel te verdringen, maar ook degenen, die dezelve verkondigen en voorstaan, als het ware van de aarde te verbannen.

Van het eerste oogenblik aan, waarde Vriend! dat mij UEd. Werkje in handen kwam, getiteld: *De besluiten der Dordsche Synode, met een belangrijke Voorrede*; alsmede het door UEd. uitgegevene Vraagboekje van Godsdienstig Onderwijs, vatte ik eene *hoogachting*, mag ik het zoo uitdrukken eene *zekere liefde en belangstelling* voor U Eerw. op, daar het mij voorkwam dat UEd. niet alleen door Gods heerschappij voerende en onwederstaanbare genade vernieuwd en wedergeboren waart, maar ook door dezelve bekrachtigd om openlijk voor de ware en zuivere leer der Godzaligheid uit te komen en daarvoor pal te staan. Te meer werd ik hierin bevestigd,

toen ik van een der Arnhemsche vromen, hieromtrent een omslachtige missive ontving en later door eenen vromen Schutter, die in het Groningerland tehuis behoorde, maar thans in garnizoen te Nijmegen lag, en op zijne reis van daar naar huis, mij kwam bezoeken, en op zijne terugreize naar zijn garnizoen, mij mondeling daar een omstandig bericht van mededeelde. Van tijd tot tijd sprak ik (als bizonder vriend van den insgelijks zoo waarden maar niet minder verdrukten Heer Kohlbrügge) met de andere Utrechtsche vrienden over UEd. met daarbij gevoegden wensch, dat wij wel eens van tijd tot tijd ons onder uwe hoorders wilden bevinden, daar wij door de verkondiging der valsche en God zoo onteerende leugenleer, als het ware hier uit de kerkgebouwen verdreven zijn.

Toen echter, toen UEds. zoo bizonder belangrijk Werkje het licht zag, tegen de schandelijke stukken van de, door UEd. terecht genoëmde wolven in de Schaapskooi van Christus (tegen Brouwer en Reddingius) en de zuivere waarheid zoo krachtdadig daarin door UEd. werd gehandhaafd en verdedigd, griefde het mij en al het volk Gods alhier tot in de ziel, dat men UEd. om der waarheids wil zoo zeer miskende, ja, zelfs in de uitoefening der functie van Gereformeerd Leeraar (welk getal in den lande helaas! thans maar zeer klein is, daar allen Remonstrantsch zijn) schorste, en UEd. daardoor belet werd openlijk de waarheid te verkondigen en hulde te doen.

Door deze mishandeling UEd. aangedaan, voelde ik den band der vereeniging, als met nog meer anderen alhier, te dier oorzake onderdrukt wordende, nog sterker, en dus de belangstelling uit dien hoofde levendiger, en schreef hier over aan eenen vriend, die in de omtrek van UEd. woonde,

welke mij niet alleen al de handelingen die men UEd. had aangedaan, berichtte, maar ook tevens meldde dat UEd. zich tot het Gouvernement gewend had, met verzoek van herstelling van Eer, of anders, dat UEerw. genoodzaakt zoude zijn te moeten handelen, overeenkomstig het 28e artikel der Gereformeerde geloofsbelijdenis; iets hetwelk hier de goedkeuring der vromen wegdroeg, maar ten slotte verbl ijdde hij mij en meer anderen, vooral ook den Eerw. Kohlbrügge, met het bericht dat UEerw. voornemens was eene reize herwaarts te doen, in welke verwachting wij tot hiertoe zijn teleurgesteld, ons evenwel ook ten dezen aan Gods bestuur onderwerpende, daar wij begrepen dat het soms voor UEw. raadzamer was, in UEd. tegenwoordige gewichtige omstandigheden op UEerw. standplaats te moeten blijven.

Daar wij echter zeer veel belang, zoowel in UEd. als in deze geheele zaak, stellen, en wij hiervan niets meer hooren, zoo verstoutte ik mij de pen op te vatten, om eenige letteren aan UEerw. te schrijven, met de hartelijke verzekering dat de vromen hier ter stede er niet alleen groot belang in stellen, maar ook gaarne van tijd tot tijd eenig bericht van UEd. wenschen te hebben, weshalven ik UEd. bij dezen vriendelijk verzoek, mede uit naam van Gods volk alhier, om eenige letteren aan mij te doen geworden, ten einde ook in dezen meer met die zaak, om derzelver belangrijkheid en gewichtige gevolgen ook onze zaak, meer bekend te worden niet alleen, maar er ook een nauwere vereeniging plaats hebbe.

Wat de uitgave betreft van het werkje getiteld: *De Evangelische Gezangen getoetst, gewogen en te ligt bevonden*, deze vind ik ook zeer belangrijk, aangezien ik en de meesten van onze vrienden alhier, dezelve niet alleen niet zingen, maar

ook dezelve beschouwen als Afgodisch en dus Godonteerend, geheel strijdig met Gods Woord en de Gereformeerde geloofsbelijdenis, zoo wat betreft derzelver inhoud, als dat de Psalmen, welke toch eigenlijk Gods Woord en met recht een gouden kleinood genoemd mogen worden, daardoor verdrongen worden, ja! zelfs komt het mij voor, dat de invoering en het gebruik hiervan in de zoogenaamde Gereformeerde Kerk, alleen reden genoeg is van de verschrikkelijke oordeelen Gods over Neerlandsch Kerk en het wijken van Zijnen Geest uit dezelve, en dezelve den grond gelegd hebben van de Remonstrantsche en Sociniaansche dwaalleer, die thans daarin de overhand gekregen heeft. — Wij zijn dus zeer weetgierig om ook met den inhoud van dit belangrijk werkje bekend te worden.

En nu waardste vriend! Mijn overige wensch en bede is, dat het den Grooten Koning Zijner Kerk, die alle macht heeft in Hemel en op aarde, genadig behagen moge UEerw. veel te schenken uit Zijne volheid, UEerw. te overstorten met zijn Heiligen Geest, om daardoor bekrachtigd te worden, pal te staan voor Zijne zaak en waarheid en te mogen staan en spreken in Zijne kracht, en het zoo blijken moge, dat UEerw. als een middel in Gods hand moogt zijn, om te waken voor Zijne eer, tot beschaming der leugenleer waarmede men eeuwig moet omkomen.

Al de vrienden in den Heere J. C. alhier, voegen hunne wenschen en groete bij de mijne. De Genade van onzen Heere J. C., de Liefde Gods en de Gemeenschap des Heiligen Geestes zij met U en de uwen.

Ik blijf uwen heilwenschenden en toegenegen Vriend,

N. N.

Burger uit de Prov. Utrecht.

P. S. De Heer Kohlbrügge heeft, tijdens zijn verblijf in Duitschland, zestien Predikatiën gedaan in de Hoogduitsche taal, waarvan er slechts vier geschreven zijn, zijnde de overige twaalf door Zijn Eerw. uit het hoofd gedaan. Een van die vier Predikatiën is dezer dagen in het Hollandsch gedrukt en vertaald, over Rom. 7 : 14. Zoo UEerw. een Exemplaar verkiest, zal ik UEerw. er een onder kruisband toezenden.

Ik verwacht dus eenige letteren van UEerw. omdat wij daarnaar verlangen.

Prov. Noord-Holland, Maart 1834.

Waarde Vriend Ds. DE COCK.

Met blijdschap mocht ik UEd. letteren ontvangen, benevens die van onzen vriend v. d. W., alzoo wij uit dezelve eenigszins mochten vernemen UEd. tegenwoordigen staat aangaande het Leeraarsambt. Gaarne wenschte ik dat wij malkanderen als broeders mochten schrijven, doch ik vrees voor mij zelven. Voor eenigen tijd was ik 14 dagen als levende met het vonnis der verdoemenis in mijn gemoed en wel om deze reden, doordien ik niet bevond eenen vrijen en geopenden toegang tot den troon der genade in den gebede, ook geen geopend oor of hart voor de waarheid, waarbij nog de woorden kwamen: »En of God willende Zijnen toorn bewijzen en Zijne macht bekend maken, met vele langmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns tot het ver-

derf toebereid." Ik mocht den Heere wel rechtvaardigen indien Hij mij verdoemde, omdat ik Zijn maaksel was en Hij met het Zijne mag doen wat Hij wil, en nu ik zoovele zonden in mij bevond, maakte ik mijzelve aan dien toorn onderworpen, nochtans de vrees van verloren te gaan, prangde mijn gemoed en doordien ik zoo op mij zag, konde ik geen vrede voor mijn gemoed hebben, dewijl ik niet anders vinden kan (als er licht is) dan ongerechtigheden, en hoewel dit nu allengskens is weggenomen, zoo kan ik echter nu niet gelooven, dat ik een kind Gods ben, hoewel ik te voren het dadelijk meende te gelooven, maar ach! hierin bedrogen is eeuwig bedrogen! en nochtans hoop ik dat wij vrienden zijn en zulke, welke de dood zelfs niet scheiden zal, ofschoon ik nu een ellendig mensch ben, die geen oogenblik staan kan. Dezen morgen, ja deze 2 à 3 dagen, mocht ik wel vrede voor mijn gemoed genieten, ziende op het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt en zijne gerechtigheid in deszelfs plaats schenkt, maar een oogenblik ziende op mijzelven, verdreef zulks dien vrede. Och, wat is de mensch diepgezonken! nu zelfs een enkel gezicht daarvan, allen vrede kan verbannen, zonder welken vrede er geen rust voor mijn gemoed is. De Heer is vrij in alles, doch is het, dat Hij niet dadelijk met Zijne genade in mij werkt, ik kan niet gelooven, zoomin in het een als in het ander; ellende was de vrucht der eerste hoovaardij, maar ach! wie voelt dezelve tot zijn last? de Geest is het, die levend maakt, en schoon op dit oogenblik ongevoelig zijnde, blijft des Heeren raad onwrikbaar vast staan, van welke ik vele en bizondere proeven heb mogen ondervinden naar ziel en lichaam, zoo sta ik echter op dit oogenblik er voor, en zoude niet durven zeggen dat ik vrede bij den Heere heb verkregen, te

meer, alzoo ik weet, hoe licht een mensch zich zelf bedriegt, doch de Heer is onveranderlijk. Dezen dag was er licht in mijne ziel en ik was zoo los van mijzelven, alsof ik bereids bij den Heere was; doch nu is er duisternis, hetwelk hiermede over mijn gemoed kwam.

Er was een groote begeerte bij mij om u te schrijven en ook iets aan uwe Gemeente, tot hetwelk ik wel bevond aangespoord te worden, door dien vrede van binnen, maar ik dacht bij mijzelven, als het maar niet tot mijn eigen eer is, dewijl ik daar zoo toe genegen ben, en meteen week dat licht en die vrede en een zwarte wolk kwam over mijn gemoed: *altijd dwalen zij met het harte*, zegt de Heere, als ook: *arglistig is het harte, boos, meer dan eenig ding, wie kan het kennen?* Ja, ach! wie kan zijn hart kennen, nu wij gezonken zijn midden in den dood? wie anders als degene, die deel hebben aan de eerste opstanding? o Diepe, helaas! eeuwige dood! nu de mensch op een enkel gezicht van zijne ellende bevreesd wordt, van uwe verschrikkelijkheid! En ach! als het mij toeschijnt, dat ik op mijzelven sta, dan is het geen wonder, dat ik, het bloed des Zoons Gods onvoldoende achte en den Geest der genade smaadheid aan doe. Het behaagt dikwijls den Heere, om een' zondaar door het doen gevoelen zijner ellende te drijven uit zich zelven, tot Christus den Middelaar, de weg, de waarheid en het leven. Och! als Hij mij overtuigt, dat Hij mijn deel zal zijn, dan verschijnt Hij mij weder, in mijne duisternis, en schenkt mij verlossing, maar ach! het is benauwend, als ik mijzelf bevinde ellendig te zijn, en geene verlichting mag genieten. Evenwel het vaste fondament staat, hebbende dezen zegel: *De Heer kent degenen die de Zijnen zijn.*

Genade en vrede zij u, benevens de uwen! genade, om

voor den Heer vergeving uwer zonden te hebben en vrede om door dezelve steeds in zijne gemeenschap te leven, hetwelk sterkte aan de ziel geeft. O! die zoete vrede kan den mensch doen strijden als een held, voor die waarheid die van boven is; dit zij uw deel om kloekmoedig te strijden voor de eere van dien God, die door ons afvallig geslacht verworpen is. Hij doe u staan en staande blijven en strijden voor dat geloof, hetwelk eenmaal den Heiligen overgeleverd is, ja! mocht het Hem behagen, gelijk onze vriend zegt, u te gebruiken om te reformeeren, het zoude groot zijn, doch het staat bij mij vast, dat er geen algemeene Reformatie verwacht kan worden; nochtans zal de Heer de zijnen toebrengen, daar zal geen klauw achterblijven, en groot zal het zijn, zoo Hij u belieft te gebruiken om te staan voor de eere van dien God, die nu door dat afvallig geslacht verworpen zijnde, gehoond, gesmaad, ja zelfs gevloekt wordt en beschuldigd van onrechtvaardigheid, hoewel zijzelven stinken van het vuil, hetwelk anderen van zwijmelwijn doet dronken sterven, en deze vuile honden beoorlogen den Heilige en Rechtvaardige, wiens naam hun anders tot zegen konde zijn, maar nu tot eene vervloeking. Ach! dat Hij u meer en meer aangorde! Heeft hij u geroepen om te prediken onder uwe Gemeente en over dezelve te waken, niemand heeft de macht om u af te zetten. Hij, nl. Christus Jezus, is koning van zijne kerk en niemand mag zijn recht tegen, maar wel voorstaan; doch het zij zooals het zij, eenmaal zal Hij in het openbaar betoonen te zijn, de Koning der koningen en Heer der heeren die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont, die geen mensch gezien heeft of zien kan, derwelke zij, eere en eeuwige kracht.

Dusver schreef ik laatstleden Woensdag en had sinds dien tijd gedacht, om deze letteren te verscheuren, naardien ik er zelf van walgde, doch wil dit nu aan u overlaten. -

Gisteren morgen las ik uit een van de Reformateurs, ik bedoel Wesselius, hetwelk mij zeer verkwikte, naardien ik dezelfde gronden die mij zoo zeer beangstten, uit hem mocht trekken, waarmede hij te strijden had, die zulk een heilig en kloekmoedig man was. En nu lieve broeder! wat zal ik zeggen? zie ik op mijzelven, ik ben gewis verloren, doch is het dat ik op den Middelaar Jezus mag zien, met een innige beweging mijns gemoeds, dan is er geen tijd over om te vreezen. Eere zij God enz. vrede op aarde! Hierin verblijdden zich de Engelen en gelukzalige geesten, betoond bij de geboorte des Zoons Gods. O! wat is die vrede zoet voor den verdorven mensch, die voortvloeit uit die vrije en volle genade van Christus. De onde Simeon werd als jong, toen die Vredevorst zichzelven bij hem deed bevinden: mijne oogen hebben uwe zaligheid gezien! die zaligheid, gelegen in de kennisse Gods, dewelke het eeuwige leven is, dat hier zijn aanvang neemt in de uitverkorenen, om eeuwig te leven. Dat is de somma der H. Schrift, en daarom kan daar niet af noch toe; de wet des Heeren is volmaakt; het getuigenis des Heeren is gewis, den slechten wijsheid gevende.

Ik ben zeer verlangend iets nader van u te vernemen, ook hoedanig het uwe ziel gaan mag. Vrije genade is het die den armen dooden zondaar (gelijk wij allen zijn) levend maakt en levendig gemaakt hebbende, doet leven in beweging, naar dat de zuid- en noordenwind waait. Voor mij, ik mag nu wel vrede genieten in mijn binnenste, hetwelk mij nu ook vrijmoedig maakt in het schrijven. Ach! dat u

en mij en allen, die de Heer roepen zal, steeds meer en meer de gerechtigheid des Zoons Gods mag toegepast worden, om door dezelve voor den Heere te leven, want ik bevinde het wat anders te zijn, de waarheid toegedaan of van de zonde vrij of door die gerechtigheid te leven.

Ik ben nog jong nl. 26 jaren, doch oud verdorven en door die verdorvenheid verderft helaas alles. Als mij eens en wel voor de eerstemaal de Middelaar werd ontdekt door de genade en ik mijn deel in Hem mocht vinden, was het alsof ik niet op deze wereld was, en kort daarna zeide ik: Ach Heere ik ben een te groot zondaar, want ik had Hem al lang getergd, en zoo gaat het al meer met mij; aan vele en droevige bestrijdingen ben ik onderworpen; tegenwoordig is het meest: zou ik een kind Gods wezen? vooral dan, wanneer ik wel mag zien, zoo van mijzelven eenigermate losgemaakt te worden, doch ik bevinde die gerechtigheid en dat leven, hetwelk Jezus verworven heeft, in mij niet werken, uit hetwelk ik somtijds wel besluiten moet, dat ik van God verlaten ben, en eeuwig zal verlaten wezen, en dan is dat aangename versje uit den 6den Psalm mij wel eens goed:

Mijn geest zich ook ontstellet,
Zwaar verschrikking mij kwellet,
Vreeze maakt mij ontrust.
O Heere! hoogeprezen. enz.

En hiermede zal ik eindigen, in de hoop dat gij mij eens in het korte moogt antwoorden, alzoo wij daar zeer verlangende naar zijn, in het bijzonder, hoe het de vijanden toegelaten is, door hunne boosheid met u te doen. De vromen laten u en uwe echtgenoote groeten, in het bijzonder mijn

broeder en eene oude vrouw, welke zeer verblijd was als ik uwe letteren haar voorlas, en wensch u en uwe echtgenoote de genade van den eeuwigen en onveranderlijken, en hoop mede dat UEd. eerlang antwoorden zal, op welk antwoord wij uitziende zijn en noem mij dus na minzame groete, u en uwe echtgenoote's vriend:

N. N.

Een dienstbare jongeling uit Noordholland.

Oost-Friesland den 25 Maart 1834.

WelEerwaarde Heer! Zeer Geachte Vriend!

Alhoewel ik de eer niet heb UEd. persoonlijk te kennen, zoo neem ik echter de vrijheid, om UEd bij een gepaste gelegenheid, eenige letteren te doen toekomen. Dewijl ik gehoord heb, dat uwe broederen, die u haten, u afgezonderd hebben, en werd hun zulks toegelaten, u zouden verdrijven in het woeste. Jez. 66:5 H. 29:21. Ik en velen hier te lande, die zich in Sions heil verblijden, wij hebben gehoord, dat de Heer u geleerd heeft door zijnen Geest, om Jezus Christus te kennen, en u heeft uitgerust om Hem den gekruiste te prediken, als de kracht en de wijsheid Gods, als den eenigen, eeuwigen en volkomen Zaligmaker van doemschuldige en bij zichzelven eeuwig verlorene Adams-kinderen; en dat gij geijverd hebt voor de waarheid en de eer van God en Christus, tegen een afvallige en van den Heer afhoereerende Kerk, die den rotsteen hares heils verlaat.

Ook is ons reeds ter ooren gekomen, dat men u te Groningen heeft verhoord en u door gewapende macht heeft moeten beschermen. En dat zij u het prediken van den Heere Jezus en Zijne genade, de zaligste bezigheid van uw leven, gelijk ik vertrouw, provisioneel verboden hebben. En hiervoor geeft men voor reden, dat UEd. buiten de gemeente aan uw opzicht toevertrouwd, den H. Doop zoudet hebben bediend en twee uwer medebroederen geinjurierd. Ofschoon ik van oordeel ben, dat men in het voorstaan van de waarheid Gods, verplicht is, den persoon van hem, die naar onze gedachten dwaalt, zoo veel mogelijk te verschoonen, iederen dienaar van het Evangelie zijne eer en goede naam moet verdedigen, zoo is het evenwel dikmaals te zien, hoe dezulken die weinig zich om de eer van God en zijne eeuwige waarheid bekreunen, zeer gevoelig zijn wanneer het hunne eigene eer en achting betreft. De geheele twist en het gedrag van UEd. en degenen die tegen u strijden, is mij niet genoegzaam bekend om over hetzelve te kunnen oordeelen. Maar deze letteren dienen om u te vertroosten en te vermanen tot volstandigheid in de waarheid Gods, voor welke gij deze dingen lijdt. O lieve vriend en broeder! raadpleeg veel des Heeren mond, zoek Zijn aangezicht in het verborgen, en onderzoek wat van den Heer geweest is, en of, en in hoever misschien, driften en verkeerde ijver aan uwe heiligste dingen gekleefd hebben. Ik vertrouw, dat, hoe vele gebreken gij ook moogt vinden, gij zult u kunnen vertroosten, met de vraag eener goede conscientie dat uw hoofddoel geen andere zij geweest, dan om de zaak en eer van God tegen het hoogmoedig vernuft van den onverootmoedigden zondaar, voor te staan en te verdedigen, zonder uit wraakzucht of bitterheid iemand in zijne eer en goeden naam

te willen krenken. En is dit zoo: o! dan hebt gij reden om u te verblijden, over den hoon en smaad, de verachting en bespotting, want de Heer zal al uwe verliezen rijkelijk vergoeden. Derhalve, waarde Heer en Vriend! blijf standvastig en onbeweeglijk. Vindt gij, dat gij misschien uit menschelijke zwakheid in een of ander opzicht te ver zijt gegaan in woorden of uitdrukkingen, verneder u deswegen voor den Heer, en dit moogt gij ja wel belijden ook voor hen, die gij beleedigd hebt, maar niet zoodanig dat gij iemand zoudt in den waan brengen, dat de zaak, die gij eerst hadt verdedigd, nu door u zoude verloochend worden. Neen! twistet tegen ulieder moeder, twistet omdat zij des Heeren wijf niet is, noch Hij haar man, dewijl zij het Verbond verbroken heeft. Laat ze hare hoererijen van des Heeren aangezicht, en hare overspelerijen van tusschen hare borsten wegdoen. Hos. 2 : 1.

Dit is zeker, dat Neerlands kerk het Verbond hares Gods heeft vergeten, en dat het verderfelijke Pelagianismus onder eenen schoonen schijn opgesmukt, aan het volk door vele leeraars en leidslieden wordt opgedischt in plaats van de gezonde woorden Gods. Dat er een dikke duisternis de kerk bedekt, dat de waarheid struikelt op de straten en hetgene recht is niet kan doorgaan. O! die droevige blindheid en onkunde, waardoor men de waarheid Gods niet kent en ook niet kent de dingen die daar van verschillen is zoo groot, dat het als eene nieuwe en ongehoorde zaak wordt wanneer men eenen leeraar kent, die de waarheid van Wet en Evangelie in kracht en nadruk predikt; de groote menigte van onkundige menschen, die Gereformeerd heeten, zouden hem wel voor iemand aanzien die eenen nieuwen Godsdienst verkondigde, gelijk de inwoners van Athene aangaande Paulus

dachten Hand 17 : 18. Derhalven Mijnheer en Broeder ! ijver vrij voor den Heer der Heirscharen, en wees standvastig en onbewegelijk in het werk des Heeren, die weet zoo ik vertrouw, dat uw arbeid niet ijdel zal zijn in den Heer. Velen zullen de oogen worden geopend, en zij zullen tot den Heere en zijne waarheid wederkeeren. Lijd verdrukking als een krijgsknecht van Jezus Christus. O, het zoude mij zeer verblijden, indien ik mocht vernemen, dat gij des Heeren vertroostingen in uwe wederwaardigheden smaaktet. Dit is toch doorgaans des Heeren weg met zijne verdrukte dienaren, dat, hoe hooger hun lijden stijgt, ook de vertroostingen zoo veel te meer vermenigvuldigd worden 2 Cor. 1 : 5. Hierin hebben zij eene doorslaande proef, en zeker bewijs, dat zij voor den Heer en zijne zaak lijden, die nimmer zijn zegel op schoon en onbeschreven papier zettede. Nu laten de redeneeringen des vleesches zwijgen die u zouden kunnen en willen vervoeren tot trouwloosheid aan de waarheid voor welke gij strijdt en lijdt. Het is waar, men heeft u vooreerst het prediken verboden, en dat treft het gevoeligste deel van uwe ziel, zooals ik vertrouw. Maar indien er, gelijk u zeker is, geen haar van het hoofd valt zonder den wil des Hemelschen Vaders, dan heeft Hij ook daarin heilige en wijze oogmerken, om dit toe te laten. Misschien wil Hij u gelijk tarwe-graan, voor eenen tijd doen liggen onder de kluiten en onder den voet van het wild gedierte des velds. Maar geen nood ! Hij zal uwe vrucht doen blijven, Joh. 15 : 16. Des Heeren Naam is : Die de gevangenen los maakt, Ps. 146 : 7.

Doch gij, mijn ziel, het ga zoo 't wil,
Stel u gerust, zwijg Gode stil;
Ik wacht op Hem ; Zijn hulp zal blijken.

Hij is mijn rots, mijn heil in nood,
Mijn hoog vertrek; Zijn macht is groot;
Ik zal noch wanklen, noch bezwijken. Ps. 62.

Misschien beoogt de Heer hierdoor de nieuwsgierigheid bij velen, die hierom anders, of misschien geheel geen acht gaven, op te wekken en hen zoo tot onderzoek en tot de kennis der waarheid te brengen. Het is toch gelijk Ovidius reeds zong: Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata. Het verbod van iets te lezen, wekt dikwijls de nieuwsgierigheid te meer op, en zoo in alle opzichten. Hoe smartelijk u dit ook valt, dat u de stoel der waarheid verboden is, en dat gij wel moogt klagen: Die mijne vijanden zijn zonder (rechtmatige) oorzaak, hebben mij als een vogelken dapperlijk gejaagd. Zij hebben mijn leven in een kuil uitgeroeid, zij hebben een steen op mij geworpen Klaagl. 3: 52, 53. Zoo vertrouw ik nochtans dat gij er ook kunt bijvoegen: Ik heb uwen naam o Heer! aangeroepen uit den ondersten kuil, vs. 54. En o, zalig voorrecht! Zij, die den Heer aanloopen als een waterstroom, zullen niet beschaamd worden. Ps. 34: 6. Geen list of geweld zal u langer uit de Bediening van 's Heeren woord houden, dan Hij zulks ter uwer beproeving nuttig en voordeelig oordeelt. Moet gij schade lijden, en komt het zoo ver dat men u van uwen dienst en ook van de aardsche voordeelen aan de waarneming van denzelven verbonden, zoude ontzetten. O wat nood! De Heer en zijne beloften is algenoegzaam om u te verzorgen, en Hij zal u het beloofde honderdvoudig geven. Indien het geloof spreekt dan verblijdt men zich, dat men iets heeft om op te offeren aan den Heer en zijne eer en zaak. Zaliger verlies kan er nimmer wezen dan om den Heere Christus en zijne waarheid. Het oog op des Heeren woord Mark. 10: 29, 30. En

Jezus antwoordende zeide: Voorwaar zeg ik ulieden, daar is niemand die verlaten heeft, huis, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of wijf, of kinderen of akkers om mijnentwil en des Evangeliums wil, of hij ontvangt honderdvoudig nu in dezen tijd huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers met de vervolging en in de toekomende eeuwe het eeuwige leven. O! de vrede Gods en de vreugde en blijdschap in den H. Geest, maakt de verdrukte geloovige veel meer vergenoegd, dan zij die in den grooten overvloed gesteld zijn naar de wereld, en het getuigenis van eene verzoenende conscientie missen. Terwijl de Heer het zaad derzulken tot in geslachten zegenen wil. Ps. 103: 17, 18. Ja maar het kan verder komen, denkt wel eens de ziel en ook aan het lichaam raken. Maar ook dan, indien het geloof is levendig en opgewekt, geen nood!

En of men ons dit leven al
Benam met pijn;
Dit leven is maar wind, en zal
Om Jezus 't leven zijn.

Lodestein.

Ja, zalige mensch! in wiens bloed of asch de kroon van Christus bloeien zal. Niet dat wij verkeerden ijver willen prijzen, maar indien de Heer tot lijden roept, zoo zal Hij ook kracht verleenen. Daarom wees toch niet moedeloos, maar zie op den oversten Leidsman en Voleinder des Geloofs, die voor de vreugde, die Hem was voorgesteld het kruis heeft verdragen en de schande veracht, en gezeten is aan de rechterhand der Majesteit in den Hemel. Aanmerkt dezen, die zoodanig een tegenspreken van de zondaren tegen zich heeft verdragen, opdat gij niet verflauwt of bezwijkt in uwe zielen, Hebr. 12. 2—4. De Heere leide u in de heerlijkheid van

zijne deugden en in de oneindige waardigheid van Immanuël, den dierbaren, en onuitsprekelijk eeuwig gezegenden God-mensch, den Heer en Koning van zijn duurgekocht erfvolk. O indien u dit gebeuren mag, dan zult gij het voor uwe eer en voorrecht rekenen, dat gij iets moogt hebben, om te verliezen om zijnentwil, die zijn dierbaar bloed voor u en alle zijne keurlingen heeft vergoten. Velen hier beschuldigen UEd. van ontijdigen en onmatigen ijver. Maar waar is de Godvruchtige mensch, wiens woorden en handelingen van gebrek en melaatschheid vrij zijn? Elk die zich kent, zal geredelijk toestemmen, dat het beste met zonden bevlekt is. Jez. 64:6. Rom. 7:22. Ik heb de zaak ook wel eens zoo beschouwd, of de driften niet al te veel den meester speelden. Dan ik kan niet achterhouden, dat ik het ook uit een ander oogpunt heb mogen bezien. Te weten: Wij beleven dagen, in welke de leugenleer en de goddeloosheid voortvreten gelijk de kanker. Nu zoude het een dwaze heelmeester zijn, die zich van het gebruik van het staal zou willen onthouden, onder voorgeven, dat dit den lijder pijnlijk ware en intusschen door dat verzuim, den lijder aan zijne kwaal liet sterven. Bestraft ze scherpelijk, (αποτομως) als bij wijze van afsnijding, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof Tit. 1:13. Diötrefessen van onzen tijd, die met booze woorden tegen de waarheid snateren, vragen weinig naar zachte middelen, en daarom is het een heerlijke zaak, dat er ernstige getuigen opstaan, die zonder bewimpeling hun de waarheid zeggen, uit ijver voor de eer van God en liefde tot de redding der zielen, zonder personeele haat of bitterheid. Wat ligt er u of iemand anders aan gelegen, wie van de waarheid afwijkt, of hij zij Brouwer, Reddingius, Paus, Kardinaal, Bisschop of Prelaat, God ziet den persoon des menschen niet aan.

Die onrecht doet, die zal het onrecht dragen, dat hij gedaan heeft, en daar is geene aanneming des persoons. O de Heer komt en zal de huurlingen van de herders scheiden, dan zal al de wereldsche grootheid, en de achting van de verblinde menigte, niemand beschermen of baten in het oordeel van Hem die de waarheid zelf is. Dan zullen zij, die hier de waarheid geliefd, en voor dezelve geleden en gestreden hebben, op hunne vervolgers zien met groote blijdschap en vrijmoedigheid, terwijl zij, die tegen de eeuwige waarheid Gods hebben durven strijden, hunne namen, Gods uitverkorenen tot eene vervloeking zullen laten, Joh. 15 : 15. Derhalve, lieve broeder! kreunt u niet aan de gedachte, dat gij zooveel tegenstand ontmoet. Alzoo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn, was des Heilands taal tot zijne discipelen, en tot elk die de gerechtigheid des geloofs en des levens lijdt Matt. 5 : 12. Mijne broeders! schrijft Jakobus, neemt tot een exempel der lijdzaamheid en des lijdens, de profeten die in den naam des Heeren gesproken hebben. Ziet wij houden ze gelukzalig die verdragen, gij hebt de lijdzaamheid Jobs gehoord en het einde des Heeren gezien, Jak. 5 : 10, 11. O! hoe verblijdend is de tijding, die wij vernemen, dat de Heer in Duitschland aan vele plaatsen wonderen van genade werkt. Waarschijnlijk zal Hij ook Neêrlands kerk nog blinkende verschijnen; zalig die Hem halsreikend te gemoet zien. Het allerdroevigst duister, gaat voor den dageraad. Lees veel de brieven van den Godzaligen Samuël Rheterfort, door Doms. Koelman vertaald en uitgegeven. En tracht door de genade beveiligd te worden voor personeele vijandschap; maar geef niet toe, geen haarbreed aan de beknibbelaren der waarheid van het Evangelie der heerlijke, en eeuwige vrije en heerschappij

voerende genade van God in Christus. Ik wensch u in dezen de vervulling van de dierbare toezegging van den Heere Jezus. Luk. 21 : 15. Hieraan zult ge genoeg hebben. Ik zal dezen eindigen met eenige regelen uit den grooten Voet, aan het einde van zijn verheven dichtstuk, getiteld : »Gods werk in Schotland in het jaar 1742. Daar Hij zich laat hooren :

Gaat trouwe bouwers gaat, getroost en moedig voort,
Uw zaak zal zegepralen ;
Het strijdperk loopt aan 't end, naar 't Goddelijke woord
De gloriezon schiet op uw kruinen reeds haar stralen.

Dan zie 'k die nachthut, die het oog pas vinden kon,
Ten top van glans gerezen ;
Wat zal de heerlijkheid van 't machtig Babylon,
En 't rijke Tyrus, bij JEHOVA SCHAMMA † wezen.

Ons Philadelphia schoon 't ver van Salem legt,
Zal Salems naam erlangen ;
Wie stervend overwint, heeft Jezus toegezegd
Zal 't heuglijkst Paradijs en 's Levensboom ontvangen.

Nu waarde Heer en Broeder ! De Heer vertrooste U en uwe echtgenoote, en doe u ondervinden, dat zijn oog op zijn goud is, wanneer de oven der beproeving het allerheetste is. Ik hoop gij zult niets dan uw schuim verliezen en gelouterd uitkomen. Hij woont in de brandende braambosch. O zalige troost ! Amen, ja Amen. Ik blijf uw dienaar en vriend. Zalig zijn ze wier namen geteekend zijn in het boek des levens des Lams. N. N.

---

† יהוה שמה De Heer is aldaar. Ezech. 48 : 35. Al de heerlijkheid en gelukzaligheid van de Kerk.

In haar paleizen vestigt God
Zijn' troon, wordt daar erkend een slot
  Een hoog vertrek voor 't volk te wezen,
  Geen vorsten heeft men daar te vreezen.
Pas hadden zij verbonden,
Den tocht zich onderwonden ;
  Pas hadden zij de stad in 't oog,
  Of hun verwond'ring steeg zoo hoog,
Dat Siön slechts van ver te zien.
Hen straks van schrik terug deed vliên.

Wij, o verheven Majesteit!
Gedenken uw weldadigheid.
  In 't midden van uw heil'ge woning.
  Gelijk uw naam is, groote Koning,
Bij ons terecht geprezen,
Zoo is uw roem gerezen,
  En bij de volken zeer vermaard,
  Tot aan het uiterst eind der aard.
Uw rechtehand die 't kwaad niet duldt,
Is met gerechtigheid vervuld.

Dat Siöns berg weêrgalm van vreugd ;
Laat Juda's dochters zijn verheugd ;
  Wijl gij haar' vijand sloegt in 't strijden.
  Gaat Siön rond aan alle zijden ;
Telt al de vestingwerken
En torens, die 't versterken ;
  Ja ziet, met een oplettend oog,
  Paleizen steig'ren hemelhoog,
En stout verduren al 't geweld,
Opdat gij 't aan uw kroost vertelt.

Want deze God is onze God ;
Hij is ons deel, ons zalig lot,
  Door tijd noch eeuwigheid te scheiden ;
  Ter dood toe zal Hij ons geleiden.

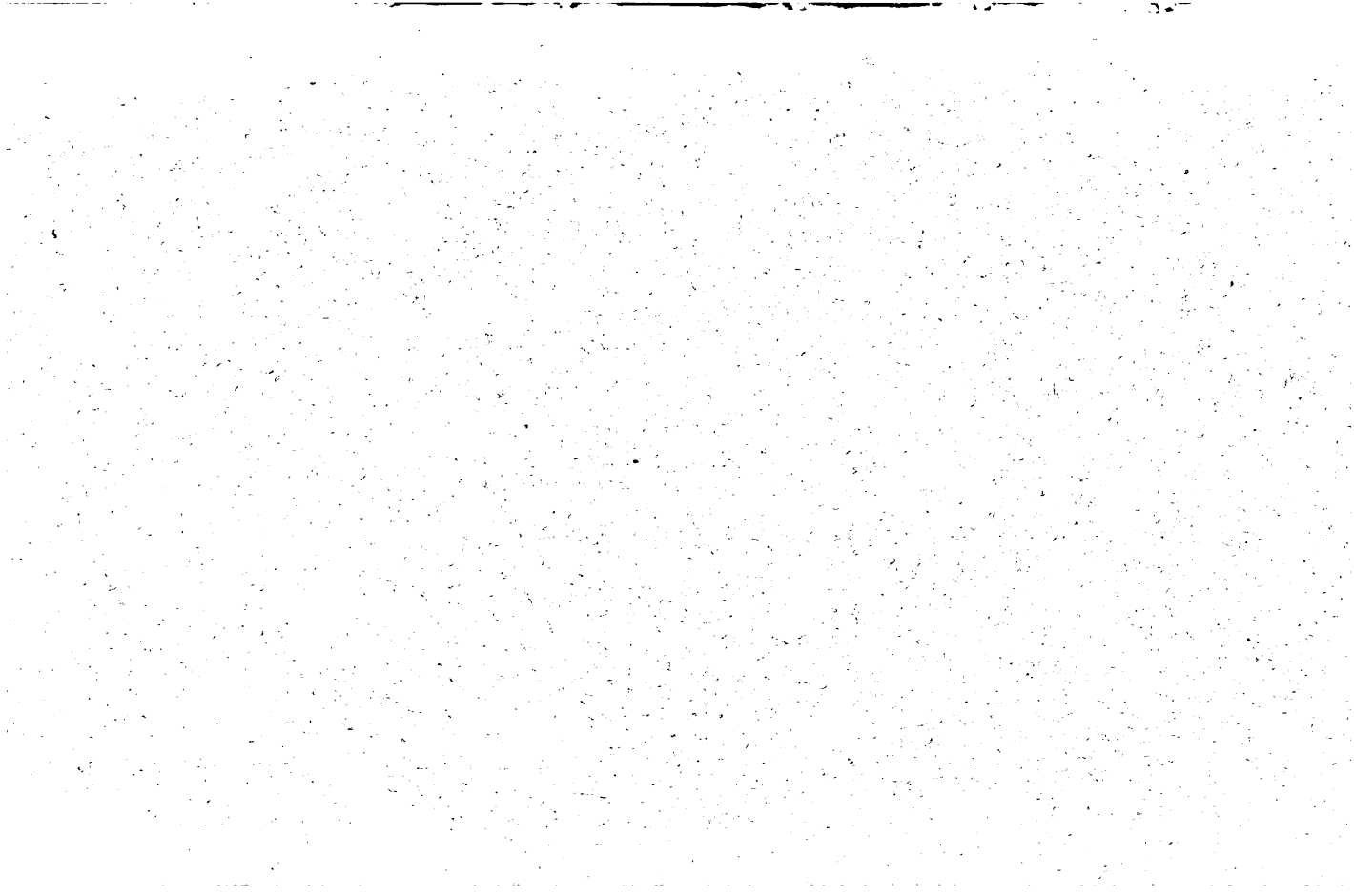

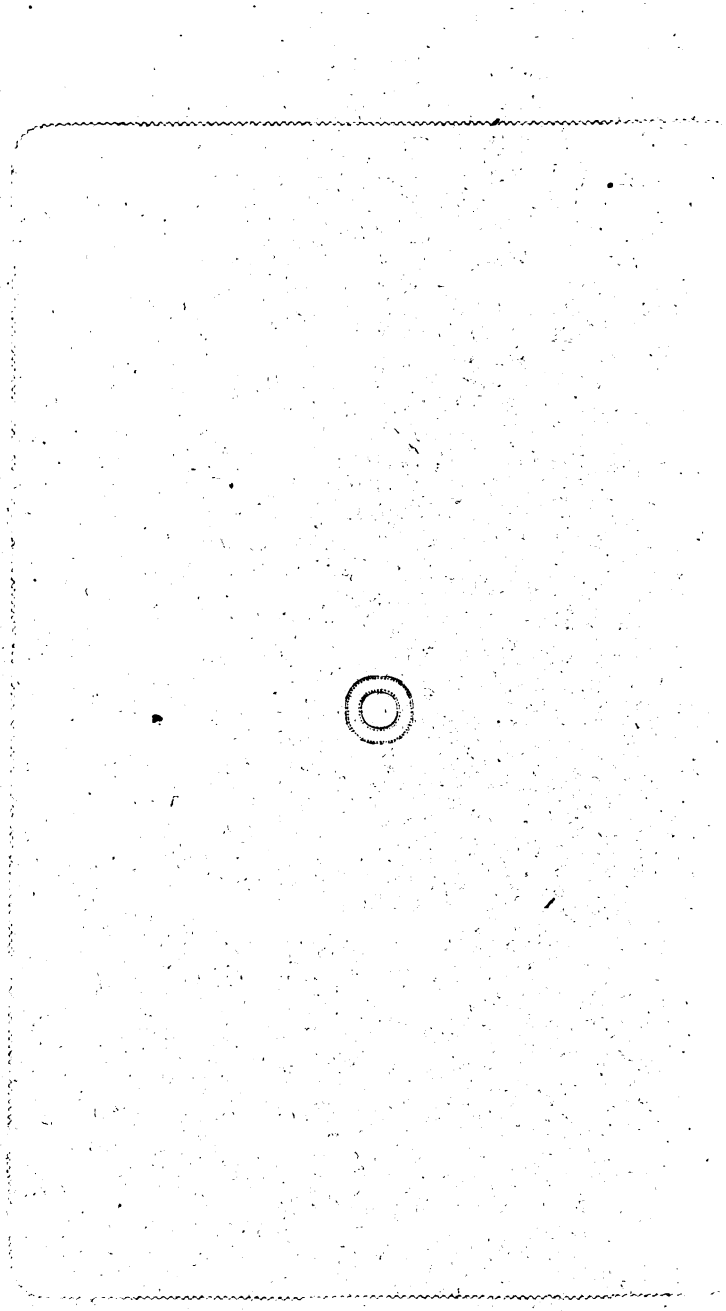

BX9474.C6 1882
Twee der eerste geschriften van den
Andover-Harvard
3 2044 077 978 757

1 2 3 4 5 6 7 8 9

COCK, Hendrik de
AUTHOR
Twee der eerste
TITLE
geschriften van den
eersten
Call Number
BX
9474
.C6
1882